Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дену ● ЕРА, 14 МАЙ, 1981 ШУ. № 59 (6349). ● Мах 2 кепиг.

ХІАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ХЬАДЕР ДУКХАГІА ХИЛИЙТА!

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьажай 1981 шера бил бетта хьайбай продуктеш дукхаrlа яар духьа районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша лелийча республикански социалистически яхье а хьайбай боахама болхлоша шоай профессеrlа лелийча яхье а итогашка.

Социалистически яхье котъялинар в дерзlа республикански газеташ тlа чlоаrlдейча Сийлен упга тlа хьайт:

Районаш:

Грозненски,

цу юкъа 1980 шерача нийсдича дукхаrlа кийчдаьд: дулх — 25 процент, шура — 11, фуеш — 21 процент.

Социалистически яхье района хьалхара моттиг хьежайй;

Назрановски,

цу юкъа 1980 шерача нийсдича дукхаrlа кийчдаьд: дулх — 2, шура 10 — процент.

Социалистически яхье района шоллаrlа моттиг хьажайй;

Шалински,

цу юкъа 1980 шерача нийсдича дукхаrlа кийчъяьй: шура — 12, фуеш — 18 процент.

Социалистически яхье района кхоалаrlа моттиг хьежайй.

Боахамаш:

Грозненски района 1 Мая цlераrlа колхоз;
Сунженски района Щеча Эскара цlераrlа колхоз;
Веденски района Орджоникидзе цlераrlа колхоз;
Ножай-Юртовски района А. Шерипова цlераrlа колхоз;
Назрановски района «Экажевский» совхоз;
Грозненски района «Старо-Юртовская» яха олхазераш леладу фабрика.

Фермаши бригадаши:

Шелковской района «Червленский» колхоза шурий ферма;
Шелковской района «Коминтерн» колхоза шурий ферма;
Сунженски района «Победа» колхоза № 1 йола шурий ферма;
Назрановски района «40 лет Октября» совхоза № 3 йола шурий ферма;
Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза шурий комплекс;
Наурски района «Притеречный» совхоза шурий ферма;
Шалински района «Автуринский» совхоза № 2 йола шурий ферма;
Грозненски района «Пригородный» совхоза шурий ферма;
Грозненски района «Куларинский» совхоза № 1 йола шурий ферма;
Веденски района Ленина цlераrlа колхоза хьайбай ферма;
Наурски района Ленина цlераrlа колхоза жа lуй бригада (бригадир Э. Хамидов);

Производстве хьалхалаттараш:

шоай отраслешка доккхаrlа хьокхамаш даьхараш; социалистически яхье хьалхара моттиг еннай церна:

А. Лысенкова — Шелковской района «Коминтерн» колхоза доярка;
Б. Султанов — Веденски района Ленина цlераrlа колхоза скотник;
В. Арсеева — Шелковской района «Путь к коммунизму» колхоза lаьсий лелалер;
В. Доменова — Сунженски района «Победа» колхоза хьакхарч лелаер;
П. Абдулазиева — Грозненски района Старо-Юртовски ПТФ олхазараш лелаер;
Э. Хамидов — Наурски района Ленина цlераrlа колхоза воккхаrlвола жа lу;
П. Пымарь — Грозненски района «Молочный-1» совхоза техник-осеменатор.

* * *

Шоай профессеrlа йолча республикански социалистически яхье условеш топаме кхочашъяь хьайбай боахама бlаь совгlа болхло котальнарг лаьрхlаа.

КПСС обкома бюро, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обкома хьежай 1981 шера 4 бетта социалистически яхье хьинача промышленноста, гlишлош яра, транспорта, бувзама, торговле, бахече нахе бытовой гlулакхаш деча предприятей итогешка.

Дика производственни хьокхамаш дахарах промышленноста, гlишлош яра, транспорта, бувзама, торговле, бахача наха бытовой гlулакхаш дена предприятешта хьожайойпа:

Районашта юкъе:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Ленински района;

ШОЛЛАГІА МОТТИГ

Наурский Ножай-Юртовски районашта;

КХОАЛАГІА МОТТИГ

Назрановски района;

Дика болх баь хилар белгалдоаккхаьда Старопромысловски, Шалински, Шелковской районаша.

Производственни Іилман-производственни объединенешта юкъе:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

«Промавтоматика» яхача Іилман-производственни объединенена;

ШОЛЛАГІА МОТТИГ

Нохч-Гlалгlай гlишлош яра управленена;

КХОАЛАГІА МОТТИГ

«Севкавнефтегазпереработка» яхача производственни объединенена.

Предприятештеи организацештеи юкъе:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ — КОЛЛЕКТИВАШТА:

«Октябрьнефть» мехкдаттеи гази йоахача управленена;
Октябрьски бурув тохара балхий управленена;
СССР 50 шу дизара цlераrlа Грозненски химически заводa;
радиотехнически завода;
Малгобекан электрически сетешта;
Назрановски трикотажни фабрикана;
Сунженски райисполкома жилищно-коммунальни боахама производственни управленена;
художественни промыслай производственни объединенена;
«Чечингтелерадиобыттехника» яхача объединенена;
Грозненски духта комбината;
Шалински мехлесхоза;
Грозненски кинотреда;
Республикански радиотелевизионни передачай центра;
нерудни материалаш йоахачеи чкхlойтачеи Карабулакски завода;
№ 7 йолча специализированни треста Грозненски монтажни управленена;
Нохч-Гlалгlай гlишлош яра управлене № 8 йолча гlишлош-монтажни управленена;
«Чечингушводстрой» гlишлош яра управлене ОРС-а;

ШОЛЛАГІА МОТТИГ — КОЛЛЕКТИВАШТА:

щетонови завода;
«Пищемаш» завода;
«Союзавтоматстрой» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни завода;
«Грознэнергоремонт» яхача ремонтно-наладочни предприятена;
Шелковской райпищекомбината;
Моахьаш тlадоттарен Іодахарен балхаш деча механизированни дистанцена;
«Чеченингушстройматериалы» производственни объединенена; «Чечингсельстрой» треста ПМК-920;
Нохч-Гlалгlай гlишлош яра управлене № 7 йолча гlишлош-монтажни управленена;
технологически транспорта Тамилински управленена;
Назрановски райпоена.

КХОАЛАГІА МОТТИГ — КОЛЛЕКТИВАШТА:

В. И. Ленина цlераrlа Грозненски мехкдаьтта чекхдоахача завода;
«Красный молот» завода;
«Оргтехника» Грозненски объединене «Электроприбор» завода;
Гудермесски «Мединструмент» завода;
Грозненски ремонтно-механически завода;
Грозненски экспериментально-механически завода;
№ 4 йолча маькх ела завода;
Ачхой-Мартановски метлесхоз;
мессакирски автотранспорта Грозненски производственни объединене;
«Чечингражданпроект» института.

Гектара тІара — 55 центнер

Іуйрийна малх хьалбаьнабац, «Шалинский» совхоза ишийна агрегаташ йоахи. Укх шера ялх бlаь гектара тlа хургъя укхаза ялата лаьрхlа хьажкlаш. Хlаьта № 2 йолча отделене индустриальни хьисапе массехк бlаь гектара тlа кхеергъя уж. Хьажкlаш дlаера механизатораш дика кийчбеннаб, ший ханнахьа аьхаяр эбъ а, хlара гектара тlа 400 центнер органически 10 центнер минеральни удобренеш а товсаш.

Хьажкlаш дlаюв Агаев Вахита кулгалдеш йолча звенос. Геттара Іуйрийна дlаболабу цар шоай болх. Вlаьстан хенах цхьаккха сахьат зехьа ца доаде гlерт уж. Дукхача шерашка хьажкlаш кхею трактористаша Висултанов Іадал-Малика, Мусаев Сайпе, Ахмадов Юсапа, Дадаса Хlарона. Йоккха балха опыт я звеньоъол ший а. Вартв цхьоаrlоа йолаш, хьинар айдена къахьег цар. Хlаьта хlара шера хьувкъам дика болаш хьажкlаш хьал а кхею. Укх шера а плая 30 центнер йолаш механизатораша лерхl хlара гектара тlара 55 центнер яккха.

— Доккха декхар да оаха тlаяйцар, — йоах Агаева, — хlаьта а тхо теш яз кхоачашдергхилларах.

Хlара селлкаца юкъера лаьрхlача дийнахьа дlаюв хьажкlаш 22 гектара тlа, норма гlа 12 гектар йолаш. Хlаьиле ялат дlадийнад 460 гектара тlа.

Совхоза хоттама хьалаш во долча шера хlара гектара тlара 44 центнер хьажкlаш яьхар Агаев Вахита звенос. Хlана цар беча балхага хьежача тешаме да ичы а динаrlа хьувкъам болаш цар уж хьалкхеергхилар.

А. АХМАТОВ,
Шалински районни газета болхло.

Шоай деша дай ба

«Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахой укх шера шоай деша дош кхоачашдеш хьабоаrlа уж. Виъ бетта план тlехкхоачашъяьй, пачхьалкхен планал совгlа даьккхад цар 5130 тонн мехкдаьтта.

Ший производственни хьокхамаш тlа-тlа тоадеш къахьегаш я «Старогрознефть» НГДУ коллектива укх бетта а. Пачхьалкхен планал совгlа 1200 тонн мехкдаьтта даккха дош деннад цо.

Мехкдаьтта даккхара планаш тlаийца доккхий социалистически декхараш тlехкхоачашдеш я ерригача цехийи бригадийн коллективаш. Яхье хьалха латташ хиларца белгалбаьнна ба къахьегамен тlемен ветеранаш, мехкдаьтта доахе операторащ Дропов Михаил, Кайданов Аркадий, Косов Петр, Танеевская Анна, Шуваев Иван, кхы дукхабараш.

А. ТИЩЕНКО.

КПСС Централъни Комитетеи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТОИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТОИ СОЦАМ ТІАНИЦАВ «ЯЛАТА ГРЕЧИХА, БОРЦ, КХЕШ, ЧЕЧЕВИЦА ДУКХАГІА ЯХАРАИ ИИЯРАИ КХЫ ТІА А ДЕ ДЕЗАРИИ ХЬАКЪЕХЬА».

Соцам тlа белгалдоаккх, цхьайолча республикай, крайй, областий партийни, советски, юртбоахама, заготовительни органаша, СССР юрта боахама Министерстваи СССР заготовкай Министерстваи «Ялата гречихеи борци дукхаrlа бахарап яйбаран дезарийи хьакъехьа» КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советоп 1976 ш. 23 августа № 683 а йолаш баь хиина соцам кхоачашбелга Іалашдаь ца хилар. Хьалхаrlа а санна лоха хул цу культурай хьувкъам. Ялата гречихеи борци эцара иттлаrlча пятилетка план мохк бlарча хьашйцара кхоачашъяьлц.

Мехка кlезига йоах ялата кхейи чечевицеи, кlезига йоаrlа уж пачхьалкхен ресурсашка.

СССР заготовкай Министерства, СССР юрта боахама Министерства, цхьайолча областийн республикайн партийни советски органаша доаrlар дизза хьадехап боахамашкара белгалъяьхача крупяной бобовни культурай ялат пачхьалкхенга дохара планаш цар кхоачашъяра гlулакха. Ялаташ дlачуийдеча предприятешка телаш долча гречихан борцен ялатах дукхадар эсала да.

Из бахьан долаш бахача наха кхоачамбац гречкеи крупаца, пшеноца, кхешца, чечевицаца.

Цу культурай ялат дукхаrlа дахари нийдари: цуя динал товар а крупашца бахача наха бизлаrlа кхоачамбар а духьа КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои РСФСР Министрий Советои, Украина Компарте ЦК-ан Украински ССР Министрий Совети, Белорусски Компарте ЦК-а а Белорусски ССР Министрий Совет а, Казахстана Компарте ЦК-ан Казахски ССР Министрий Совети, Грузе Компарте ЦК-а а Грузински ССР Министрий Совет а, Молдаве Компарте ЦК-ан Молдавски ССР Министрий Совети, СССР юрта боахама Министерство, СССР заготовкай Министерство, парте крайкомаш, обкомаш, райкомаш, автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаш, райисполкомаш декхаръйла яьй:

ялата гречиха, борц, кхеш, чечевица яхара тlехьайксара бахьанаш малаrlаш да хlара республике, крае, областе, районе, колхозе, совхозе хьажа, цу культурай хьувкъам дlахо лакхбаран дерриrа чудахьаш дола цар ялат алсамдаккхаран, из пачхьалкхенга дохкара планаш кхочашъяра тlаеродаьча мероприятей комплекс кийчъеи чакхъякхен, уж культураш кхеяра прогрессивни технологеш юкъейххаьара къьаьстта уйла тlа а йохийташ;

укх шерре а деиз цу культурай ялат дикка дукхаrlа доахилген цуя дикал тоалтен, из пачхьалкхенга дехкара шоашта оттаяь планаш хlара колхозои совхозои тешшаме кхоачашъелга вlашlаrlтlехдоаккхаргдолаш 1981 шера боахамашка дикаrlа йолча агротехнически хьанашка гречиха, борц, бобови культураш кхеяра тlаерзаяьча мероприятей ерриrа комплекс чакхйоаккхар Іалашде;

пачхьалкхенга гречиха, борца, кхей, чечевица ялат дохкара планаш колхозашеи совхозашеи кхоачашъяра лоаттабу тlахьонам чlоаrlбе, пачхьалкхено яйдеча крупяной бобовни культурай деррига ялата юкъе цу культурай маьхеrlа долча сортий ялато лоаца даьъа доккхаrlа хилийтара тlадерзадаь гlулакхаш чакхдаха.

Гречиха, кхей, чечевица ялат дахарои йийдарои стимулироваии яр духьа 1981 шера хьувкъамгара дlадала а даь колхозашка, совхозашка, юртбоахама кхыча предприятешкеи организацешкеи юкъадухьал комбикормаш е ялатафураж йолхилта юкъедоаладу, пачхьалкхенга дехкача цу культурай ялата цхьан центнерах комбикормай е ялатафуража цхьа центнер а йолаш.

Иттлаrlча пятилетке хиннача юкъерча боарамал тlехь пачхьалкхенга гречиха, борца, кхей, чечевица ялат дохкарах, бlарча хьашйцача деррига ялата боарамал но тlехдаларга па хьожаш, закупочни маьхел совгlа 1981 — 1985 шерашка 50 процент кхы тlа а мах тергболаш оттадаьд колхозашта, совхозашта, юртбоахама кхыча предприятешта организацештеи.

Колхозашта, совхозашта, юртбоахама кхыча предприятештеи организацештеи, 1981 шера хьувкъамгара дlадола а даь, закупочни маьхаш оттадаьд кlайча, цlе-кlайча, вlашаrlъийна бе-бе беспи долча кхей, маша, тарелочни чечевица ялатех тела базисни кондицех долча ялата цхьан тоннах 600 сом а долаш.

Социалистически яхье итогаш еча хана нийсаrlа лаьрхlад гречихаи борцеи ялат эцара пачхьалкхен план кхоачашъяьмула бlаьстан юкъе дlадера цу культурай фуцв боахамаш дизза Іалашдаьчули (страховой фонд а лоархlаш) тlехьаrlа мара оцу юкъни автономни республи-

(Кхтадоалар 2-ча оагlо тlа).

Грозненски района «Советская Россия» колхоза ялх бlаь гектара тlа индустриальни хьисапе хьажкlаш кхееръя укх шера. Уж дlаюв я хlанз. Болх ипатовски методаrlа комплексни отряд вlашаrl а елла бу. Отряда кулгалдеш ва Шалхаев Лечи. Ерригача звеношка цхьатарра дика болх байтара хаддаза тlехьожам лоаттабу цо.

Хьажкlаш дlаюш боахкарашта юкъе геттара овсарс къахьег механизатораша: коммуниста Магомадов Саламус, Эдильгириев Вахида. Норма шийтта йолаш ткъаь гектара тlа хьажкlаш дlа ца юаш дя дlадехнйтац цар.

Раьза ба колхоза кулгалхой кхыча механизатораша беча балха а. Хlана аьча, ший декхарех лоархlа ца веш цхьаккха а чаш царна юкъе.

СУРТАШ ТІА: 1. Хьажкlаш дlаювш боахк. 2. Дикаrlбола механизаторащ (аьрдехьара аьттехьа) Магомадов Саламуи Эдильгириев Вахида.

І. ОКАРОВА суртащ.

УКХ ШЕРА 12 МАЯ ШУРИИ ФЕРМАША БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОЙТАШ ЙОЛА СВОДКА

Районаш	Хlара Іаттагара дийнахье яьккхар (кг.) 1980 шера 12 мая	1981 шера 12 мая
Наурски	8,7	9,4
Шелковской	8,8	9,1
Грозненски	8,1	8,6
Гудермесски	7,7	8,5
Надтеречни	8,1	8,1
Шалински	7,5	7,7
Сунженски	5,6	7,1
Назрановски	6,2	6,5
Урус-Мартановски	5,9	6,3
Малгобекски	5,6	6,2
Ачхой-Мартановски	8,3	6,0
Республике юкъара	7,1	7,8

Доакъара йоакхо еш

ШОРТТА ХУРГДА

Сунженски района Щеча Эскара цlераrlча колхозе соахка дениз йоакхо йир доакъара кхеерrйола культураш дlаера лаьтта шердара, дукхаrlа хьувкъам луш йола культураш севообороте алсамъяхара.

Масала рапс. Дика Іуналдеш кхейча юкъера лаьрхlача кхо бlаь центнер буц лу цо хlара гектара тlара. Цу культуро мел пайда берrба кхета а даь лурчоrlа хиначул 350 дукхаrlа а йолаш 450 гектара тlа дlайийра из соахка.

Хьайбай десlацара белок, хьоанал меттаоттае, цунца цхьана шура, дулх алсамдаккха доккха вовкъосrал деш культураш я люцерна а хьажкlаш а. Люцерна 190 гектара тlа кхеергъя колхозе, хlаьта силоса хьажкlаш — 850 гектара тlа. Уж культураш кхеяра, хьалха санна воrlа дараш а ца луш, севооборота юкъедоаrlа лаьтташ хьавъоастадаьд укх шера.

Люцерна ерриrа хий дехкача кхашка я, хlаьта силоса дlайийннача хьажкlск — 70 гектар.

Керттерча даькъе коммунисташа Пуляев Виктора, Бачманов Сергея, Болгарев Ивана кулгалдеча кхаш лелалдеча бригадашка Іалацдергда доакъар. Цул совгlа, ноябрь хьатlакхачччалца хьайбашта моша доакъар лоаттадара Халин Александра кулгалдеш йола лаьрхlа вlашаrlъелла кхы а цхьа бригада я укхаза.

Мошача доакъара хьакха йиш хургйолаш рапс дlайийнаяр соахка гураьха Халин Александра ший новкъостацца. Цхьабакъда, Іа шийла доацаш а хиина, лийрхlача ханал пхи ди хьалха чуэца йиш йолаш хилар из укх шера. 90 гектара тlара рапс духхьал мошача доакъара хьокхаш я бригада кхаь косилкацеи шии комбайнацеи.

Цигара чуйца моша доакъар 10 август хьатlакхаччалца хьайбаш кхабара тоъаргдолаш да. Август бетта 6—7 дийнахьа мошача доакъара хьакха йоласргья силоса дlайийнна хьажкlаш, тlаккха — шоалаrlа люцерна, цхьан шера хула баьцаш. Хlаьта деррига а 11150 тонн моша доакъар Іалацдерхlаш я Халин Александра бригада укх шера.

Рапс, рожь тела йолаяьчул тlехьаrlа хlара дийнахьа юкъера лаьрхlача йоакхха шура 5800 килограммага кхаьчай.

М. ХАМАТХАНОВ.

Доярка сийна

Сунженски района боахамашка хьайбаш лелалдераште юкъе хьалха йолаш хьайоаrlа Щеча Эскара цlераrlча колхоза № 1 йолча шурий ферме доярка Фаргиева Золовбан. Цхьайтталаrlча пятилетка хьалхарча шера ше хьожача хlара Іаттагара 3000 килограмм шура якка декхар тlаийцад цо.

Іан замалахьа къаьстта хала хул ферме болх бе. Бакъда, дlадахача Іай ше доал дехча хlара Іаттагара, хlаьта уж ткъеста ба цо лелабеш, юкъера лаьрхlача дийнахьа 7—8 килограмм шура йоаккхар цо. Бlаьсти яьл-ча гlоне из хьокхам итт килограммага дlакхоачабаьб Фаргиевас.

Укх дlебахача биъ бетта хlара ше беттача Іаттагара цхьа эзар килограмм совгlа шура яьккхай хьинар долча кхаlсаго.

Колхоза правленена хьалхашка мяхо леста а еш урагlъяхийта я Фаргиева Золовбана сийна байракх.

А. КОЛЕСНИКОВ.

Идеологически балха бIухоех

Нахаца гIулакх леладе хар

Шелковской районерча «Путь к коммунизму» колхоза шурий ферма доиркас Турпуханова Яхитас дувц:

— Уйла хоза йолаш ух со балха дилла а. ХIьта из баьхьан доацаш в дац. Керттердар да тха коллектив барт болаш, товш хилар, ферма болх дика делар, хьайбаш леладераша, яхье а баьнна, лакха толамаш доахаш хилар.

Ферма дикагIа йола доярка Г. П. Чернышева агитатор я тха. Цо наха дувц мехка хулача лоархIамеча событеех, колхоза къахьегамхой гIулакхех.

Чернышева Галина ферме болх бе ена дукха ха я, кхойтта шу совгIа да из укхаза йола. Коллективе лакхьенай цун товзал. Шерагара шерага ший хьоккамаш лакх а деш, Iайшна болх барагIа ялар из хьалха латтача доаркай мугIарашта юкъе. Цкх шу да цунах коммунист хин[illegible]

4000 килограммал тIехьиьннай хIанз цо хIара кхоабача Iатта лоархIаш шера йоакхна шура. Хвинар долаш, де енцар хьенхе деш, коллективо лоархIаш йолча цунна дика хов нахеца къамаьл де, эшачоа хьехар де, ший опыт дIайовзийта. Цудухьа хьожаьйб из колхоза партиоме ферма коллективе агитаторалла.

— Атта дац гIулакх, бехктокхаме да, амма тхо дог тийша да хьо цунах лоархIиергхиларах, — аьлар цунга партийни кулгалхочо. — Эшаш хуле, гIо дергда.

ХIанз а тIехьа дицденнадац доирнана ше хьайбаш леладеращца хьалхара политбеседа яра мишта кийчъелар. Цунна ховра из шийна йола цIенхашта политически экзамен йолга. Кхетадора газета тIа долчча бесса дийцачох кхоачам хургбоацилга. Чернышевас дийшар дукха газеташи журналаши, гулйир шоай колхоза къахьегама коллективай балхах йола материалаш. Цун къамаьлашка хоза а хеташ ладувIIар.

Цу хана [illegible] а безам тIабахар цун агитационни балхе. ХIанз оал Чернышевас агитатор хилар сий долаш а бехктокхаме а гIуланх да. Эшаш йола опанеш хила еиа цун, къахьегачо [illegible] латто веза, шийна тIехье йига хи лела коллектив.

Ер шу доладенначa хано ферма коллективо дош делар шин бетта йола пачхьалкхенга шура йоахкара план парте XXVI съезд хьаеллаш кхоачашъе, аьнна. Чуййнна бора болх. Заданех яла ехаш хиннар 4,5 тонн йолча хIара денна шура дIайеча пункте дIачутела езар пхипха тонн.

Цхьадола кIиран хулар хьайоакка шура кIоаиглуш: дIакхухьийтар 4,8 тонн. Цу тайпара гIулакхаш ниттаьало эттача деношна дага а доацаш балха толамаш лохдир цхьаболча доаркаша. Укхаза гучадаьлар Чернышева дика агитатор хилар. Цу деношка каст-каста го йиш йр из хьокхамий улга юххе. Доаркашца цхьана хоккар цо дар болх талхара баьанаш. Масала, доаркага Елисеева Маринега аьлар цо, доахаш лергIа Iодеттац Iа, сихагIа дийтта яла гIерташ шура йоаллийт, аьнна. ДIакхетайир из цо доахав дикагIа детте, хьокхамаш тоалургхиларах. Кастта гучадаьлар агитатор бакъ хилар.

Е укх тайпара масал. Ферма цхьа доарка цамогаш хилар. Массанена а хоаш дар цо леладу доахав детта хала долга. ТIаккха Чернышева, ший доахаца группа къонача доаркага дIа а ецна, ше цамогаш йолчун дараш детта йоаслар. Къа кIезига хьега дезанзар, амма цудухьа хIара Iатто лу шура 11 килограммага кхоачайир. Дика масал гойтар цо ферма кхыча агитаторашта а.

— Иштта хул дилла а. Агитатор ше хиларах тарра, коллективе дилла а коллективни дух хилийта, къахьегаме цийгара масал гойта гIерт, ферме латтача гIулакхех бола бехктокхам кхетабу, — йоах МТФ заведующе Н. Я. Коломенскаяс.

Агитатора Чернышевас беча балха эффективность зе луш я хьайбаш леладераша болх хьинаре беш а тIа-тIа тоабе гIерташ а хиларах. Хазал кIира хьалха кхоачашйир ферма коллективо бIь бетта йола шура йоахкара план.

Коммуниста Чернышевайна агитатор ше хилар, духхьал партийни поручени общественни болхи кийна ца Iеш, цун дегIох лата хIама да. Цунна хов ферме дIадоладеш дола деррига дика гIулакхаш хьаллаца, хьалха латта доярка белгалъяьккха, цунах хоза дош ала, балха тIа деррига вIаштIехьа ца доалачуьна хьехар де, нагахьа санна эсала, мекъа скотник нийсвелча из ший гIанда тIа Iохоаве. Цкъаьа ферма гIулакхех долча къамаьлий къасапе чакхьюал цун беседаш.

Агитационни балха даькъера шийн керттера декхар лерхI цо нах производственни планаш кхоачашъяра сарцагIбахар, доаркашта юкъера ахь вIаштIехьъяьккхар. Иштта моттиг нийсъелча шийн къамаьл ферма ваха рах дола масал, хьадда йола факташ ларде а лаьпе ду цо.

— Газеташи журналаши массане а деш хIанз, кIезига ба цIагIа телевизораш йоацараш в, — оал цо. — Цудухьа наха хоаш дар дуцца йиш яц. Цхьабакъда, цу доргигах царна коллектива гIулакхашца дуваш дувцар, из лерхI аз агитатор йолча сай декхар.

Боккха болх бу агитатора коммуниста, ферма дикагIа йолча доярка Чернышева Галинас хьайбаш леладерашта юкъе КПСС XXVI съезда материалаш дIайовзийтара. Из гIерт хьайбаш леладерий шоай болх тахинарчул дикагIа кхоана бе безам хилийта.

Е. ФАРГИЕВА.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

(Кхоадоалар. Доладар 1-ча оагIо тIа).

зе, края, области, району, боацаме ялат эцара пачхьалкхен планаш кхоачашъергаш ца лоархIилга.

Тракторни юртбоахамен машиностроене Министерствана тIадиллад 1981—1985 шерашка юрта боахама гIулакхашта бобови культураш чуэца ЖРВ-4,2 яха жаткаш эшшача боараме хьеелга а хIьта иштта ПЖК-3,5 яха прямоточни жаткаш-косилкаш сихагIа эргаьйа толергйолен 1982 шера арахецаргйолен гIулакх вIаштIехьдоккхилга а.

СССР юрта боахама Министерствон В. И. Ленина цIерагIа юртбоахама Iилмай Ерригсоюзни академиле декхарийла я:

механизированни хьисапе чуэца йиш хургйолаш, дуламдергацтен лазарацтен духьала оттаьна болаш, тIехдика фийг болаш, лакха хьуукъам лушн сиха кхачаши. Йокъал лоэш долча гречиха, берда, кхей, чечевица сорташ 1981—1985 шерашка хьаделга а хIьта иштта уж культураш кхеяра прогрессивни технологеш кийчъелга а Iалашде:

гречиха, берда, кхей, чечевица фу леладелга оалангара дена тоадарал из производства ларда тIа даккхараш, хIаьта иштта укх гаргарча шерашка уж культураш дикагIа долча районированни сортех дола тIехдика фу тоссаш дIакхалга Iалашде йиш хургйолаш кердача сортех, дола фу сихагIа дебадера тIадерзадаь гIулакхаш кхы тIа а чакхдаха.

Совхозашта, юртбоахама кхыча предприятештен организацештен мукъа а бенна, хIаьта колхозашта мога а даьд шоай территореш тIа бахачен общественни производстве хьалхала къахьегачен колхозхоща, болхлоща, гIулакхерча нахаца, кхыча граждананаща а хIаьта иштта пенсионераща а духхьал цар шоай лоIаматIа кхей ялат кхедеи яйдеи договораш дела. Цу договорергIа нийсча кхей ялатах ахча телга йаппи дага а баьнна оттадаьча маьхашка хьежжа, цхьабакъда, пачхьалкхен закупочни маьхел тIех ца доаккхаш.

Кхей ялат кхедаран доххаран боахамашца договораш даьча колхозхоща, болхлошта, гIулакхерча наха, кхыча граждананашта из культура кхеяра кхы тIа а лаьттан участкаш телийла приусадебни лаьттай чотагIа санна, шигта, нагахьа санна ялан из ца йоале, боахамаша ханна пайда ца эшаш даьча лаьттай чотагIа а.

Укх социанта хьежжа кхеш кхеяра граждананашта телача лаьттан участкаш тIара юртбоахама налог йоахаргйоацаш оттадаьд. СССР финансай Министерствана тIадиллад цу участкаех пайда эцарех тIабоагIача доходаш тIара йоахачи подоходни налогах граждананаш мукъабоакилга.

Колхозаш, совхозаш, юртбоахама кхыйола предприятеш организацеш декхарийла я приусадебни кхы тIа а телачен лаьттан участкашка кхеш кхеяра колхозхоща, болхлоша, гIулакхерча наха, кхыча граждананашта тарлуш дола новкъостал де.

СССР юрта боахама Министерствана, СССР заготовкай Министерствана, СССР финансай Министерствана, СССР ЦСУ-на тIадиллад кхей ялат кхедаран нийсаран лаьрхIа типови договораш кийчделтен чIоагIделтен, шоашца договор даьча колхозхоща, болхлоша, гIулакхерча наха, кхыча граждананашта кхей фу, минеральни удобренеш, гербицидаш эцара а церна эшаш йола техника, транспортни средствашш яларен кхыдола гIулакхаш дарен наькъаца а новкъостал дарах дола колхозий, совхозий, юртбоахама кхыча предприятейи организацейн декхараши хIаьта иштта кхеяь продукци йохкара порядоки мах балара условеши цар тIа белгал а йоахаш.

Колхозхоща, болхлоша, гIулакхерча нахаца, кхыча граждананашца даьча договорергIа колхозаша, совхозаша, юртбоахама кхыча предприятешен организацешен кийна кхей ялат, дукхалеи дикалеи хьокхамех совнагIа тела оттадаьр дIа а дуц, цу боахамаша пачхаьалкхенга доккаргдолаш ялат доххара пачхаьалкхен план кхоачашъярца цаьвар дIалоархIаргдолаши оттадаьд.

Центросоюза тIадиллад бахача нахагара кхей ялат дукхагIа йийдара тIадерзадаь гIулакхаш кхы тIа а чакхдохилга.

Потребительски кооперацен организацешта мукъа бенна 1981—1985 шерашка кхча ваIадата хьежжа тела лаьрхIача, цхьабакъда, колхозаша, совхозаша, юртбоахама кхыча предприятешен организацешен иттлагIча пятилетке хиннача керрарча боарамал тIех пачхаьалкхенга дехкача цу культура ялата оттадаьча ахчал дакхагIа доацача маьхах кхей ялат эца.

Потребительски кооперацен организацеща укх социам тIа белгалдаьча маьхех бахача нахагара эшш дола кхей ялат цу организацеша дохк оттаьча порядкагIа.

СССР ЦСУ-на тIадиллад гречиха дIайийнна лаьтташ, цу культура хьуукъами деррига чудахьа ялати лоархIилга, уж хьеихамаш областашка, крайшка, автономни советски республикашка ялат лоархIача юкъерча хьокхамашта юкъе ца а дахийташ.

Грозненски № 12 йола профессионально - техническа училище дика чакх а яьккха комсомолка Дедова Ала Грозненски кондитерски фабрике болх беш дукха ха яц. Лоацача хана кондитерай балхах дика кхийттар из. Цудухьа хIанз хIара сменагIа нормаш 110—120 процент кхоачашъе цо.

СУРТА ТIА: А. Дедова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДикагIйола бригада

«Чеченингушпромстрой» гIишлош яра управлене № 5 йолча дIа-юха лелача механизированни колонне эттаре дикагIа лоархIаш йола бригада я Васнаев Саид-Ахьмада кулгалдеча бетонщиккий яр. БIь бетта план ханал дукхха хьалха кхоачаш а яь, заданел совгIа дукхача маьъера продукци кийчъяьй цо.

Укх деношка бригада бетонщикаш хьинар вайденна къахьегаш ба гIишлош материалийи гIишлош индустрен Аргунски комбинатера ерашта кIал декка бетонни гIайбаш хьадара йола цея хьалъеча. Цхьанкха смена дIаяхийтац цар шоай нормаш 150—160 процент кхоачаш ца еш. Шоай новкъостаща хьонкам а толаш хьинаре къахьегаш ба уккааза бетонщикаш Аскабова Курбика, Салтамурадова ТIаус, Исаева Барет, кхыбараш.

А. МУЦУРАЕВ.

Специализаце наькъагIа

Доакъар кийчдара лаьрхIа механизированни отряд вIашагIъеллий укх шера Грозненски района «Куларински» совхозе. Йоакха балха опыт йолча коммуниста Ибрагимов Маде кулгалдеча цу отряда доакъара культураш кхеяра ши эзар гектар лаьтта хьакъоастадаьд, цунна ехнай тьъьь итт трактор, дукха тайп-тайпара тIехьаювзаш йола техника, удобренеш, кхы кхы мел эшар.

Ибрагимов Маде ший новкъостаща лаьрхIад — 1500 тонн йол, изаал ца Iалашде, силос — 11 эзар тонн, сенаж 2300 тонн кийчъе.

Иззал доакъар Iалашдара лаьрхIа план оттаьй отряда коллективо, совхоза специалисташца цхьана. Цунга хьежжа, совхоа дIайийра 600 гектара тIа рапс, 540 — люцерна, хIаьта укх шера бIаьстан юкъе 200 гектаре тIа мошача доакъара кенаца цхьана мукх, горох. Ка бола ялат чуийцачул тIехьагIа тайп-тайпарча ханашка дIаювргья силоса, мошача доакъара 1100 гектара тIа хьажкIаш. ТIаккха август бетта 200 гектара тIа кхы а рапс. Из шелъялалехьа мошача доакъара шоза хьокхаргьа. Цу тайпара, ноябрь бутт юкъеккхаччалца мошна доакъар хургда хьайбашта.

— «Скотопром» объединене юкъебоагIача тха совхозах кастта духхьал доакъар Iалашду боахам хургба. Иштта социам баьб «Скотопрома» кулгалхоша, — йоах совхоза керттерча агронома Коллинов Константин Андреевича. — Деррига оахаш дола лаьтта пхи эзар гектар да, хий дуллаш — 1500 гектар. Цунах дукхагIа дар доакъара кхеста культураща дIалоац хIанз. Кастта деррига лаьтта хий дуллаш хургда. ТIаккха тха боахаме хIара шера Iалашде дезаргда 15 — 17 эзар тонн доакъар. Ткоай хьашташ кхоачашдера 7 — 8 эзар тонн доакъара единица тоьаргья тхона. Диса доакъар кхыча боахамашка доххаргда. Цу гIулакхо совхоза дикка пайда а бергба. ХIанзарчоа духхьал лаьтта леладара культура лаккхъяра, производствана керда техника юкъейоалаяра чотах ихсамбоах оаха гектара тIара чуэцача доакъара культурай хьувкъам. Цу гIулакха хадданза йоакхо а ю боахамо. Цудухьа хIара шера лакхлу хьувкъам. ТIадоагIача шера доакъара культураш дIаюва лаьтта шер а ца деш, дикагIа хьувкъаш йола культураш дукхагIа дIаера чотах IалашгIьаь силос — 20 эзар тоннага, йол — 2,5—3 эзар тоннага дIакхоачаве дага да тхо.

Константин Андреевич бакъ лулга гуш да хIанз, рапс чуэцача хана. ХIара гектара тIара хьокх юкъера лаьрхIача 380 центнер! ХIаьта план 120 центнер мара яц. Рапс дIаюш а дIайийнначул тIехьагIа а доагIа Iунал даь хиларах дика дегIвенай из, юкъера лаьрхIача 1,2—1,3 метр лакха я.

Рапс чуэцаш пхи комбайнер ва. Царна юкъе ларжача социалистически яхье хьалха Товмерзаев Лукъмани Хадисов Ибрахьими ва. ХIанзале 120 гектара тIара хьекхай рапс. Чуийцача бахцах 2600 тонн силос еллай, хIаьта хьайбашта 2300 тонн юаьй.

Буц хьекха мукъадаьнна лаьтта цу сахьате аьхе, мекхаш даьхе нийс а дийн хьажкIаш дIаюва. Лаьтта оахарашта юкъе ларжача яхье хьалха ба Хасханов Саладдики Висаитов Берси. Дийнахьара балха нормаш юкъера лаьрхIача 200—250 процент кхоачашъю царех хIаране. Иштта овсаре къахьег хьажкIаш дIаюваш боахкача Муртазалиев Лечаси Ганимаев Хьамидей. Раьша Ибрагимов Мади отрядерча кхыча механизатораща беча балха а.

Люцерна 15 мая чуэца йолаергья. Из хьалха хьакхалерхI — дилаза аьлан шоза мошача доакъарах. ХIара гектара тIара 60—65 центнер кIезагагIа йоаццаш йол яккха декхар оттадаьд шоацта хьалхашка Ибрагимов Маде, цун новкъостаща. ХIаьта соахка 45 центнер мара яьнккхевцар из хIара гектара тIара.

Укх шера геттара дика хьийнъяй люцерна. Из хьакха йолаяра хIанззе ц план оттаьй. Хьокхаш, насарех уллар гулъеш, из лафеташ тIа а ютташ фермашка дIакхухьаш къахьегаш кхо звено хургья. Царна кулгалде оттабаьб Усманов ТIаус, Гебаев Руслан, Висиев Iумер.

Кастта болх бе йолалургья доакъара пех а. Цига оттаьй саьъата 1,5 тонн баьца хьоар даккха кха бола ши АВМ, баьца хьоарах гранулаш, ча, йол, тух, кхы цхьац минродобавкаш вIашагI а эеш брикеташ ергйола агрегаташ.

Х. МАГОМЕТОВ.

БАХАЧА НАЬХА ЙОАКХО ЕШ

Грознерча а ерригача республикерча а пассажирски автотранспорта болх тоабора тIадерзадаь лоархIамболаш балхаш чакхдаьхад пассажирски транспорта Грозненски производственни объединене администрацеи общественни организацешеи дIахача иттлагIча пятилетке «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа къа а хьегаш.

Бахача наьха хьашташа дIадехарий даь тохнамаш ларде а лувцши таксеш дена буси шо-шоай сахьатех леларгйолаш графикаш оттаьй объединене, иштта расписани оттаьй пассажираш хиларга хьежжа, хIара денна РАФ-2203 яха 29-30 автомашина арайоалача ерригача нийс маршрутагIа а микроавтобусашта в.

Грозне бахача наха гIулакх дара культура лакхъяр духьа берригача водителий балха юкъейоалаьй «Пассажирашта гIулакх дара культура талон». ГАЗ-24 яхача ерригача автомашинаш тIа рамкаш оттаьй водителий визитни карточкашта лаьрхIа, таксех пайда ийбара правилаш тIа а йолаш, водителашта арахийцад лоацца служебни путеводитель. Цу тIа я таксеца дIа-юха вахара, наькъах мах балара порядкаш, таксе водителаш декхараш, пассажирай бокъонаш декхараши, шофера бехктокхам, гуйран-Iан заманахьа наькъа лелара кхерамаза лораяра йола водителашта лаьрхIа инструкцеш.

Объединене вIашагIъелла я нах дIа-юха вахулара тIахьожам лоаттабеш йола дIа-юха лела диспетчерски пункт. Оттаьча графикагIа объединене инженерно - техническа болхлойи гIулакхера нахи лаьрхIа арабуьл легковой таксейи маршрутни микроавтобусийн балха тIахьожам лоаттабара духьа.

Таханарча денга городе таксей 25 стоянка я, хIаьта царех цаI телефонаца Iалашъяь а я. Белгалдаккха доагIа уж стоянкаш вай города кхоачамболаш йоацилга. Йолаш йола стоянкаш пассажирашта а таксешта а тIаха аьттув болча, дукхагIдолча даькъе города юкъе я. Ткъаь пхиъ стоянках пхенне тIа диспетчерски будкаш штамп - сахьаташ латт таксеш шоай ханнахьа хьатIаакара тIахьожам лоаттабеш.

Кердача Аэропортерчеи машиннаькъа вокзалерчеи стоянкашка дийн а буса а дежурнеш ба, эшшача хана таксена заказ де йиш я волгIачуна а дийн бийсен ца къовсаш, объединене иштта кхоачашду саг йоагIача-йодача машинаш эшаш деш дола заказаш.

Карарча хана 27 радиофицированни такси я объединене, из торо лу заказчик дукха ца хьежаеш гIулакх де, бакъда уж гаьнна тоъаш яц. Объединене хьаена йолаш я «Лен» яхача маркагIа радиостанци, карара шу чакхдилале 70 автомашина радиофицированни хургья. Цу гIулакхо торо лургья заказчика автомашина 10—15 минута дIакхачийта. Водителашта юкъе чакхбоахаш бола кхетама болх тоабара, бокъонаш телхараш боагIача бехктокхаме оарра, бахача наха гIулакх дара культура лакхъяра мел могаш дар деш я объединене вIашагIъелла а болх беш а йола «Бригадирий Совет». Совета юкъе воагIа 24 саг, цар бетта шоза заседани ю шоашка хьачуенна материалаш къоастаеш, цуя тIехьагIа долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара де дезараш белгалду. Цуя совгIа объединене болх беш я наькъа лелара кхерамале лораяра тIахьожам лоаттабеш йола общественни тIахьожама комисси.

В. АРСАМАКОВ,
пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединене эксплуатаце яра отдела начальник.

Хьувкъам дикагIа хилийтара

«Лаьтта леладеча лоархIамегIара декхар да лаьттаи бераьти хьувкъами мамогга лакхбар, ялат, доакъараш, кхыйола продукци дIахо дукхагIа яха боахам лелабара Iилманца бакъъяьча зональни системаш юкъехкахьара ларда тIа», аьнад цхьайттагIча пятилетнен 1990 шерага кхаччалцен вай Даьхе экономически социальни дегIайовлара долча Керттерча лостамаш тIа.

Цудухьа тхоай нма дIакхоачар ду оаха хIара шера хьувкъам вIсамбакха йиш хулийта торонаш лехаш, производстве уж юкъехувлаш. Масала, хьажкIаш. Боахаме соахка дIайийначарех уж индустриальни хьисапе ахаш мара кхеьеца, укх шера ерригаш кердача тайпара лелаергья. ХIаьта ялата кхеергйолча хьажкIаша 1250 гектар дIалоацаргья укх хьалхарча шера.

КПСС XXVI съезда решенешта гIулакхаца жоп а луш планал [illegible]хагIа пхиъ йолаш — хIара гектара тIара 46 центнер фуалъьха хьажкIаш чуя дош деннад комплексни механизированни отряда коллективо. Цунна кулгалдеш ва дикка балха опыт йола коммунист Н. В. Наза[illegible].

Дагалаьцар кхоачашде коллектива карагIдоале из бокха толам а хургба. Планал совгIа 6250 центнер хьажкIаш кхеяр, шеко а йоацаш доккха хIама да.

Сиздаь дIахьош да хIанз из культура дIаера балхаш. Пхе агрегатаца дIаюв хьажкIаш. Механизатораша беча балха геттара раьза да тхо — колхоза кулгалхой. Балха нормаш кхоачаш ца еш пхьакхха а вац царна юкъе. ХIаьта хила йиш а яц. ХIаьна аьлча, хьалхе йоагIа агрегат делаеш шийн плани кхоачаш ца йоI, кхоачашъергьяц из тIехьа боагIача механизатораша а. ХьажкIаш дIаювча механизаторашта юкъе хьалхабоагIа, шоай сеальщикашца Токарев Александрацеи Лысенко Александрацеи цхьана, Греценко Николаий Александровичи цун воI Александри. Юкъера лаьрхIача 250 процент кхоачашъю царех хIаране балха нормаш. Иштта овсаре къахьег гербицид тохаш, из лаьтта кIал йохийташ бола беча механизатораша Н. Пелеводова, Г. Егорова, кхычар.

Тха колхозана хIара гектара тIара 73 центнерага кхоачаш фуалъьха хьажкIаш чуэцаш шераш хиннад. ХIаьта соахка 14,9 центнер мара чуяьзар. Техника гучадаьлар цун баьхьан. Хьувкъам лоха хилар, индустриальни хьисапе хьажкIаш дIаера технологи лертIа кхоачаш ца ярах. Баьндар аьлча, технологи дерригача доанъоцка нийса кхоачашъе торо йолаш а дацар тхо. ХIана аьлча, яцар «оралдикан» тохаре, из лаьтта кIал яхийтара, лаьтта нийсдара эза техника. Из бахьан долаш деррига кхай тIа гербицид цхьатарра нийса йижацар. КIезагагIа из кхьачача йоархIаша къейллаьхар хьажкIаш. Лоацца аьлча, из тайпа гIалаташ нийслургдоацаш вIаштIехьдаьккхад оаха укх шера индустриальни хьисапе хьажкIаш кхеелга. Уж дIаера лаьтта аьха, минеральни, органически удобренеш хьаьндаь, макхаш доахаш тIагIолла нийсдаь соахка нийчдир оаха. Укх шера лаьтта Iайна тIоадал дIакъовлара манхаш мара даханзар хьажкIаш дIае йолаллехьа.

Хьалхха а кийчйир колхозе индустриальни хьисапе хьажкIаш дIаювча эшаш мел хургйола техника а. Апрель бутт болалуш е цо мел дика болх бу хьежар.

ХIанзачул тIехьагIа эггара дукхагIа ши дя мара дезаргдац тхона хьажкIаш дIайийна яхара.

Югославе кхееча сортех йола керда хьажкIаш дIайийнай оаха укх шера дукхагIдолча ихашка. Соахка баьча тохкамо хьахьекхар тха боахама хьалашка цу сортех хьажкIаш геттара дика хьувкъалга. Хьалха оаха кхеьча сортех «Одесская-10» яхараш мара дIаюваш яц укх шера.

Оаха хIана дIаювча сортех йола хьажкIаш тайп-тайпарча ханашка хьувкъаш я. Цу гIулакхо торо хулийтаргья сих а ца луш хьувкъам цIена чуэца. Кхоьча цхьан сортах яраш чуйна ихалехьа шоллагIа яраш хьувкъаргья, тIаккха — кхоалагIча сортах яраш.

Кердача хьисапе тоха лаьрхIад оаха хьажкIашта хий а. Масала, соахка дукхьала догIан хьисапе хий деттача установкаца мара тохаш хиннадеце, укх шера харшашка гIолла а дулларгда хий. Цу тайпара дездир дукхагIа соц лаьтта.

Иштта уж деррига балхаш чакхдахаро тIайна декхараш толамца кхоачашде колхозхошта карагIдалийтаргхиларах шек вац со.

А. ПОПОВА,
Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза керттера агроном.

ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ ЛАКХЪЯРА

Денгара ди массаза доал стандартизаци дукхагIа юкъеух халкъбоахама промышленни доакъой балха, цо шерагIа чулувц промышленни йоаца сфераш. Цу гIулакхо хьаьвонх промышленни продукци арахецилга меттел, барзкъаш, кога гIирс тегар, шийн доалахьарча автотранспорта ремонт яр санка дола бахача наьха заказаш кхоачашделга а стандартерсIа, е кхыча нормативни документагIа чакхдаха дезилга.

Цу гIулакха предприятешка вIашагIъехха я стандартизаце службаш. Цар лоархIамболаш болх чакхбоакх продукце техническа боарами дикали лакхъяра тIаберзабаь, доккха цакъа ловц продукцена аттестаци ена, конструкторски технологически документацена тIахьожам лоаттабу.

Аттестаци яра балхаш эргадьха тоадари нийсагIа леладари духьа 1981 шера 1-ча январе СССР Министрий Совета керда социам арабаьннаб «Продукцена дикала категорегIа аттестаци ярах» лаьца.

Цу социам тIа дувц аттестаци яра дешашка цIенхаштта терком тIабахийта безилгах, къаьстта белгалбаьккхаб продукцена тIехдикача категорегIа аттестаци еча предприятей кулгалхой хила беза персональни бехктокхам.

Стандартизаце службай балха лоархIамболлаш дола дакъа дIаловц продукце дикала управлени яра комплексни системана разработка ярон из балха юкъейоалаярон. Карарча хана из система республикерча 40 предприяте балха юкъейихьай.

Стандартизаце службай балха анализ еча белгальяккха бизам ба ца царех чIоагIагIа яраш. Уж я «Электроприбор» завод, швейни производственни объединени, «Красный молот» завод. СССР 50 шу дизара цIерагIа химзавод, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод, Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министерства проектно-конструкторски бюро, иштта кхыраш.

Белгалдаккхаьа дергдац стандартизаци яра балхий боарам укх тIеххьарча хана лоархIамболлаш лакхбеннилга а.

Масала, Грозненски «Электроприбор» заводе боккха терком тIаухийт изделешта дикала категорегIа аттестаци яра. ЭР-620К, ЭР-420К яха аппараташ, селенированни кхоь цилиндр пачхаьалкхен дикала Знак йолаш арахец, юкъейса продукци — цхьоалагIча категорегIа я. 514 оттал заводской дикала Знак йолаш арахец. Заводе оттаь я 121 стандарт, царех 94 балха юкъейихьа а пайда ийбеш а я.

Грозненски швейни производственни объединене оттаьй 63 стандарт. Къахьегама овсарле лакхъяра, балха хьалаш тоадара, дикал зох ца ялийтара тIаерзаь болх беш я объединене продукци сакхат доацаш арахецарен цкъа дIалуш а ОТК дIачуоцаргйолаш из хилийтарен система. ХIара кIирагIа цкъаза «Дикала ди» чакхдоакх, квартале цкъа наделей дикалах лаьца конференци ю. 1980 шера хIамаш тегарашта планагIа 13,5 миллион сома маьза арахеца езача 15 миллион сома тIехдикача категорех изделеш арахийцай.

«Красный молот» заводе 1980 шера 60 гаргта стандарт оттаьяр. ТIехдикача категорегIа арахецаш йола продукци 35 процент совгIа я.

Ала дезаш да, цхьайолча предприятешца стандартизаци яра болх геттара во лелаш хилар. Таханарча денга юрта боахама министерстве стандартизаци яра дешаш вIалла дувцаш а дац.

Дунихача колхозашка сома баьцадаьрашш чакхдахара йола бIарча заводаш хьал мальйий. Стандартизаце службаш ца хиларах дикал лоха йола продукци арахец, минеральни удобренеш дIаоттаяь лоаттаяра бокъонаш телхаю, цунца цхьана удобренеш шоаш а талх, царцара пайдане йола хIамаш йов. Дукха гIдолча даькъе консервни предприятешка хьакхухьа бийдал консерваш хьаьра пайдане йоацаш хул.

Стандарташца беш бола болх во лел Нохч-ГIалгIай АССР бахача наьха бытовой гIулакхаш дара министерстве а. Госнадзора Нохч-ГIалгIай лабораторе специалисташа цкъа санна дунихаза а яьча проверкаша хьахьеккад, дукхагIйолча предприятешка лертIа нормативно-техническа документаци ца хилар, иштта болх бистарен тIахьожаме средствашш ца хилар.

Стандартизаци яра болх лодара дел Нохч-ГIалгIай АССР минпищепромени «Чечениншушпино» объединенен предприятешка.

Стандартизаци яра балхаш из гIулакх дика довзе а довзаш чакхдаха дезаш да. Цу даькъе боккха лоархIамболаш ба специалистий квалификаце боарам. Цу балха тIа хила беза опыт йолаш бола, лаьрххIа кийчбаь технически грамотни инженераш.

Вай канарча производстване нийса вIаштIехьъяьккха стандартизаце служба ца хилча Iалашдургдац тахенарча дено дIадехача бесса йола продукци кийчъелга а арахецилга а.

В. ЕМАНОВА,
стандарташта пачхаьалкхен тIахьожам лоаттабаран измерительни техникаен йолча Нохч-ГIалгIай лабораторе йоккхагIйола инженер.

МЕХКДАЬТТА ХИМИЛИТВАЙ КЕРДА «ПРОФЕССИ»

Литве хьахиннад индустрелцхьаьнха цхьа дакъа — мехкдаьтта чакхдоакхар: миллионаш тоннаш мехкдаьтта бийдал чакхйоаха, цунах бензин дизельни доагор, мазут, ноаткъь газ, битум, кхыйола продукташ йоаха низ бола предприяти хьалъяьй Литва къулбесада оагIорахьарча дукха йоккха йоацача городона Мажейкяйна юкхе. Ерригa производства электронно-вычислительни машинаца лелаю укхаза. Экономичностага диллача Мажейкяйски мехкдаьтта чакхдоаха завод цунна тара йолча дукхача предприятел толамагIа я.

Литве мехкдаьтта гаьнара хьагIаккхухь. Цхьабакъда, мехкдаьтта продукташа республика ерригача доагора балансе ах гаргта яр дIалоац. Экономисташа даьча лоархIамех трубопроводашка гIолла бийда мехкдаьтта хьакхухьилга шозза дарегIа да машиннаькъа транспорташа мехкдаьтта кийча продукташ кхухьачул.

Аксянас IРОНИС,
АПН корреспондент.

Дика хоамаш

«ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа вай республике эггара хьалха лаьь дIайолаьйча Грозненски «Электроприбор» завода болхлоша къаьстта чIоагIа хьинар айдаь къахьег укх шера. Шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда ийбеш болх беш болча цар дикка тIеххоачашъяьй деррига техникоэкономически хьокхамий бIь бетта план. Пачхаьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цар маьхала яьккхай 85 эзар сом мах бола товарни продукци. ХIаьта заданел совгIа арахийна нормативно-цIена продукци нийс эзар сом мах болаш я.

БIь бетта оттаьча планагIа заводе ерригa арахецача продукцех 38 процент яр пачхаьалкхен дикала Знак йолаш хила езаш яр. ХIаьта из лаьрхIа хиннач ул 4 процент гаргта дукхагIа арахийцай.

Укх толамаш доахача шоай хьинари низа кхо ца беш къахьегаш хьалха белхаш. бIаьш болх бой ба заводе. Царех ва укх шера июль бетта чотагIа къахьегаш вола токарь, коммунистически къахьегама ударник Суровецкий Владимир Петрович. Ше хьа мел еш йола продукци цо тIеххдика мара ца хилийтарах шийн тамагIа а долаш продукци арахеца бокъо ений цунна. Август бетта календарагIа болх беш ва токарь Синельников Федор Иванович. ОТК болхлой тIахьожам боацаш дIайохайт цун продукци а. Дика болх беш хилара белгалбаьнна ба зубострогальщик Кучуков Зиновий, сверловщик Суслов Анатолий, кхы дукхабараш а.

* * *

ЦхьайттагIча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIайийцад Старопромысловски кирпични еча завода болхлоша. Продукци маьхала яккхара бIь бетта план 115 процент кхоачаш а яь, планагIа лаьрхIачул совгIа цар маьхала яьккхар 15 эзар сом мах бола продукци.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба заводе выставщикаш Сатабалов Хьусен, Мурдалов Iийса, автопогрузчика водитель Тапчаев Муса, кхыбараш. Цар хIаналехьа кхоачашъяьй ах шера план.

Б. КОСТОЕВ.

ХАЛКЪА—ТОВАРАШ

«Горизонт» яхача Минскн производственни объединенс «Горизонт-Ц250» яна керда телевизор бесаш долеи Iаьржа - кlайн передачаш тlех дика хьахьонхаш я.

Г. СЕМЕНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Укх тайпара пенорезиновн основа тlе хьадаь хоза дорожкаш арахец Курскн хьамча технически наделеш хьеча заводо. 1981 шера из предприяти 4.400.000 сома мaьха тайп-тайпарча изделей тlъо совгlа тайпа арахеца дезаш я.

О. СИЗОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛИТОВСКИ ССР. Халкъа эша товараш арахецача республика предприяти хаддалза цией ассортимент керда янкхе, наделей дикал тоас гlерт.

СУРТА ТlА: «Жваке» яхача светильникий керда комплекташ хьахьонхаш я Паневежски электротехнически завода болхло З. Маркевичоте.

А. САБАЛЯУСКАСА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАЧА НАХАХ

АТТАГlА БОЛА НИКЪ ЦА ХЕРЖАШ

Вlарг хьоасташ дацар «Черногорский» совхоза хьакхарч лелаю ферма хьевцаш Д. Я. Косолапова хьалхаш-ка этта сурт. Хьахиниа октябрь бутт а ба, хlаьта хьайбаша lа дакхха деза помещенн кийча а яц: тхоапаш тиш а дениа ладар чу а ухин да, муха а йиа латт транспорте-раш...

Эсала яр хьайбаш леладерий къахьегама дисциплина а. Доакъара рацион телхайора, шоашта тlаьалтта деккарш кхоачащдара гlулакх тесси леладора ферма болхлоша. Цудухьа боахаме эггара эсалагlа дола дакъа лоархlаш дар хьакхарч лелаяр.

«Вакъде, дукха харцахьа хlамаш леладаьд сол хьалха унхаза хиннача», — аьнна дагаухар Дмитрий Яковлевича конторе бодача новкъа водаш. Цигга, совхоза директора приемис lо а хайна, язйир цо СТФ lашна кийчъяра лезача гlуланхий план. Цу тlа аьнна дар мел, малагlа материал эшаргьи из болх бара, белгалдаьхадар эшаргдола кхыдараш. Тlаккха из директорга дlаелар.

Диза ах шу даьннад Косолапова къахьегама книжка тlа «хьанйцав хьакхарч лелаеча ферма бригадиралла аьнна» дола йоазув даьча хана дела. Амма доккхий хувцамаш хиннад цу юкъа СТФ. Ловццача хана дlадаьхар ферма хинна деррига кхоачамбоацараш. Из бахьан долаш дукхагlа тlадеттадала даьлар хьакхарчашта дулх, 50 процент кlезагъелар йовш йола курсхаш, цlенхаштта кхоачашъю еррига зоотехнически правилаш. Кхыметтел хьайбаш леладераш шоаш а боазаргбоацаш хувцабеннаб. Болх диагlа бе баьннаб, дисциплина лакхъеннай, тоаденнад болхлоашта юкъера гlулаккеш, коллективизм юкъе еннай. Кхыча тайпара хила йиш а мичаяр гlулакх. Совхоза кулгалхоша lалецдаьд ферма болхлошта толамс къахьегара эшаш дола хьалеш. Хьал а яь болх беш я баннцуна лоаттаду «сериа хий, общественни кхача дулта вlаштlехьдаьккхад. Цlезига къахьийгадац цу гlулакха Дмитрий Яковлевича а.

...Сийлахь-боккха Даймехка тlом латта шоллагlа шу доладеннадар. Вай Даьхенна чlоагlа эшаш бар болхлой, хlана аьлча, эггара хьалхе lалашъе езар фронт яр, цудухьа кlезига бар уж. Пхиатта шу даьнна кlаьнк Дима шек а воацаш вахар балха. Цунах хилар Кизлярски депо ремонт яь арахецача паровозашта заправка еш вола кочегар.

— Предприяте, — дувц цо, — со варагlа баиха гlадбаха боацаш тlайнцар со. Из а кхетадеш дар — тlом бар латташ. lурра деза сарралца корта хьал ца айбеш болх бича, низткъа мара ког баккха ца могаш кlаьддора. Валхара чуеча тlера хlамеш lоаха низ боацаш хулар цкъаза. Иштта наб а кхийтте са хиларга воалар. бlеха барикъаш тlа а дувхаш. Хlаьта шоллагlча дийнахьа lуйрийна кхаваха мeвеций балха.

Амма, кlаьнк болх бе гlерташ а хало лоаш а хилар теркалдир. Чоалхане а ромнтичнн а йола машинистъхахой професси цунна lоалас балабелар опыт йола болхлой С. И. Маликови В. В. Целякуси. Хlана а тlехьа шийх боккхоша воле болхло варах царга баркал яхаш ва из.

1944 шера Косолапова ше кхувлар Кизляр — Астрахань оалача участке состивеш, тlемаш деш дола дошъоашта эша мовхьаш дlакъоза а кхухьаш.

Тlехьара юлаш хинна топаш сайцар. Фашистски аьхка шиа бlена чу дийра. Йохаьн городаши юрташи юхаметтаоттаеш бар вай мохк. 1947 шера машинистий курсаш йисте а яьха, Гудермесски локомотивни депо болх бе воагlа Д. Косолапов. Цlаьхха а дика нийслу цун гlулакх. Хlана цун хьехамчаш кул къаьнагlа бола машинистаьхъахой Н. Е. Лонтеовни, П. С. Семиколенови, цар гlо ду вlаминтача сага ше каралаьца гlулакх дика хиларагlа теша а вахарера ший моттиг йовза а.

Ше болх беш йола техника цунна дика йовзаш хилар чlоагlа вакъаделар Косолапов Дмитрена. Предприяте кулгалхоша ремонтий цехе хьожаву из мастерала, тlаккха цеха воккхагlа вола мистер ву. Производственни планаш тlакйду социалистически декхараши кхоачаш а тlехкхоачаш а дарагlа Сийлен грамоташ тел ший гlулакх дика довзаш волча юкъерча звено командира. Кастта грамоташта тlаьхет керда совгlат — «Машинистъхъа транспорте социалистически яхьс котваьннар» яха знак.

Хеталуш дар коммуниста Косолапова вахара никъ шаьр а беннаб, хlаьта из ший каькъа гlара варг а вац аьнна. А, иштта хиланзар гlулакх. Кхело кхыча новкъа ваьккхар из. 1970 шера КПСС городской комитета бюро решенех «Черногорский» совхозе хьожаву Косолапов балха.

— Гlалат баьнна хургба-их уж, — аьна хийттар цунна из шийна хайча. — Миштa хул яр, машинистъхахо юрта боахаме балха хьожавеш.

Амма, парте горкома дlахкетавир из шоаш гlелат баьнна ца хиларах. Кааранш кlезига я, цудухьа вохийт Косолапов совхоза хьакхарч лелаеча ферма болх дийбе. Фу дергда хlаьта, ваьшавац пирте мугlарера салте прикзаш кхоачашде деза, дезац яхаш долча къамаьлашка.

— Юххьанца ма хала а дар-кх, — дувц Д. Я. Косолапова. — Сенна лечкъадергда, сона-м хьайбала малагlча оагlорахьара тlаваха веза а хацар. Амма, гlо дир новкъосташа, хlаьта лаьрххlа из гlулакх дувцаш дола литература а дийшар. Долчча бесса аьлча, керда гlулакх lомаде волавелар.

Оалаш долчча тайпара, халадар атта дулац. Дукха къахьега дийзар Дмитрий Яковлевича «Черногорский» совхоза хьакхарчий товарни ферма хьалхалаттарашта юкъе яхийтара. Даьхенна бицлаш ший турпалзош. Пачхьалкхенна дулх дlадалара план кхоачашъярагlа хьакхарч ебарагlа хьакхарчий товарни ферма бригадира СССР Лаьккхьарча Совета Президиума Укхазагlа Къахьегама Цlеча байракха орден еннай.

Миччахьа болх беш ше вале а шийна тlадилла гlулакх а бехктокхамс хеташ «массаза а хиннав Д. Я. Косолапов. Дикла атта хул цу тайпарча сагаца болх бе.

Д. АХМАДОВ,
«Черногорский» совхоза кхерамзалан техникана вола инженер.

А. ГИННО,
«Красное знамя» яхача газета корреспондент.

СовгIаташ даькъала хилда шун!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГlалгlаI АССР Лаккхьарча Совета Президиума

УКАЗ

1974 шеро 10 январерча СССР Лаккхьарча Совета Президиума Указага хьежна дукхача шерашка дlеха къахьегарахи къахьегама карагlдьаьнарий хан бахьна СССР Лаккхьарча Совета Президиума цlерагlа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ:

«Грознефть» объединене тампонажни конторе гlолла:

Горбачев Григорий Семеновича — моториста.

Ефремов Александр Ивановича — машиниста.

Перевертов Павел Кондратьевича — машиниста.

Технологически транспорта Старогрозненски управлене гlолла:

Ангин Федор Поликарповича — машиниста.

Карпенко Мария Алексеевнана — диспетчера.

Пальчиков Иван Ивановича — водитела.

Резников Василий Дмитриевича — токара.

Ткаченко Николай Ивановича — машиниста.

Соколов Михаил Яковлевича — пенсионера.

Саломатин Николай Ивановича — машиниста.

Семенова Татьяна Антоновнана — болхлочоа.

Сотникова Просковья Афанасьевнана — уборщицана.

Чертенко Виктория Сергеевнана — инженера-экономиста.

«Грознефть» объединене Старогрозненски бурув деттарий балхий управлене гlолла:

Безрукова Зинаида Андреевнана — грузчика.

Греков Тимофей Георгиевича — буровой мастера.

Дьяченко Василий Ильича — вышкомонтажника.

Картомова Раиса Васильевнана — болхлочоа.

Мозаев ГIайрбека — бурильщика гlовчана.

Орлова Нина Ивановнана — оператора - контролера.

Погорелова Лидия Ефимовнана — юрисконсульта.

Хаскудинов Харис Маслахудиновича — компрессорщика.

Щербаков Владимир Константиновича — слесара.

«Чеченингушснабсбыт» яхача Нохч - ГlалгlаI универсальни объединене гlолла:

Ананкина Агафья Григорьевнана — слесара.

Калугина Лидия Федоровнана — пенсионеркана.

Нохч - ГlалгlаI транспортни управлене 1737-ча автоколонне гlолла:

Золотухин Григорий Георгиевича — водитела.

Мизиев Бексолта Микита — водитела.

Галимберова Магеймиваа Сулейменовнана — товароведа.

«Грознефть» объединене автомобильни наькъай управлене гlолла:

Антонов Николай Григорьевича — пенсионера.

Серебрякова Мария Александровнана — болхлочоа.

Промыслови геофизика специальни конструкторско-технологически бюро гlолла:

Лаптев Иван Гавриловича — фрезеровщика.

Шоа Михаил Борисовича — конструктора.

Шапошников Александр Ивановича — наладчика.

Князь Анна Георгиевнана — пенсионеркана.

Грозненски металлически таре заводе гlолла:

Назаренко Нина Яковлевнана — пенсионеркана.

№ 7 йолча тресто Грозненски МУС автобазе гlолла:

Кудрявцева Лидия Владимировнана — болхлочоа.

«Терек» яхача Нохч-ГlалгlаI мебельно - дахчах хlамаш еча объединене гlолла:

Ашурова Бунка Ханиповнана — станочницана.

Авдеева Нина Павловнана — кладовщика.

Голобородько Матрена Федоровнана — пенсионеркана.

Григорьева Клавдия Ефимовнана — машиниста.

Дроздова Галина Ивановнана — станочницана.

Ерохин Георгий Яковлевича — хьахочоа.

Кирчева Елена Яковлевнана — пенсионеркана.

Михеенко Идея Васильевнана — пенсионеркана.

Матвеева Марфа Борисовнана — пенсионеркана.

Маллаева Айна Ильиничнана — фанеровщицана.

Озеров Тимофей Александровича — пенсионера.

Подопригалова Клавдия Ивановнана — набсрщицана.

Шкоринов Михаил Васильевича — пенсионера.

Шаламова Лидия Александровнана — станочницана.

Старопромысловски РОНО гlолла:

Михеева Надежда Михайловнана — бухгалтера.

Нохч - ГlалгlаI транспортни управлене 1572-ча автоколонне гlолла:

Гонаев Лимайна — болхлочоа.

Даниев Саид Дахаевича — пенсионера.

Хасбиев Абуна — водитела.

Кузнецов Петр Андреевича — пенсионера.

Сулейманов Вахайна — водитела.

Тезербулатов Хьасана — отряда начальника.

№ 6 йолча городской больнице гlолла:

Белых Нина Семеновнана — дезинфектора.

Белоглазова Анна Павловнана — тубдиспансера заведующена.

Зенина Клавдия Семеновнана — церггий лоре.

Иванова Раиса Романовнана — лора.

Грозненски ремонтно-механически заводе гlолла:

Рудаков Владимир Антоновича — слесаря-лекальщика.

Непокрытых Александр Ивановича — кузнеца.

Прилипко Нина Викторовнана — пенсионеркана.

Гаврилов Дмитрий Петровича — монтера.

«Электроприбор» яхача заводе гlолла:

Абулаева Салиня Сахигуловнана — бувзама монтера.

Андриянова Лидия Прокофьевнана — прессовщицана.

Бабкина Надежда Петровнана — прессовщицана.

Дьякова Ольга Дмитриевнана — кладовщика.

Захаров Яков Ивановича — шлифовщика.

Корниенко Мария Петровнана — кладовщика.

Лукина Мария Николаевнана — пенсионеркана.

Нариманидзе Арсентий Александровича — сборщика.

Павленко Николай Андреевича — автослесара.

Панфилов Николай Андреевича — газосварщика.

Попова Тамара Илларионовнана — пенсионеркана.

Прохоров Алексей Михайловича — инженера.

Серветкина Валентина Никитичнана — прессовщицана.

Семкина Зинаида Владимировнана — гальваника.

Тищенко Кирилл Сергеевича — полировщика.

Чернова Розалия Ильиничнана — пенсионеркана.

Четвериков Дмитрий Ивановича — кузнеца.

Яковлев Петр Ивановича — пенсионера.

Бурув деттара балхий Грозненски управлене гlолла:

Ларин Иван Дмитриевича — слесара.

Исаев Салман Висхаевича — слесара.

Гадаев Абу Джотоновича — пенсионера.

Мамидова Макка Юнусовнана — такелажника.

Мудаев Килаб Элитукаевича — пенсионера.

Леснова Евдокия Филипповнана — пенсионеркана.

Районсо диспансере гlолла:

Мухортова Анастасия Никифоровнана — пенсионеркана.

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ:

№ 34 йолча юкъерча школе гlолла:

Рамитаевский Павел Александровича — директора заместитела.

Сазонов Николай Ивановича — преподавателя.

Грозненски электроремонтни заводе гlолла:

Жаглякова Любовь Васильевнана — электрообмотчицана.

«Чечингазстрой» № 1 йолча пхенгъин декъаре управлене гlолла:

Пронина Матрена Арсентьевнана — болхлочоа.

Шамаев Султан Эскиевича — мастера.

«Чечингушбытбыт» яхача объединене гlолла:

Деньльбеков Хьамзата — зарубщика.

Пименова Валентина Петровнана — заготовщика.

«СевкавНИПИнефть» институте гlолла:

Тавриков Константин Георгиевича — хертерча инженера.

Нохч-ГlалгlаI химзаводе гlолла:

Богатырев Тимофей Яковлевича — аппаратчика.

Багдасарян Сиран Абрамовича — аппаратчика.

Гуляева Милита Людвиговнана — мастера.

Копытина Ольга Ефимовнана — машинистана.

Лобынцева Клавдия Ивановнана — аппаратчика гlоьнчана.

Масаева Пихана — составщика.

Сафронова Валентина Афанасьевнана — аппаратчика.

Толмачева Евгения Николаевнана — белхаш дlадекъачоа.

Фирсова Анна Семеновнана — болхлочоа.

Чалков Михаил Ивановича — слесара.

«Грознефть» объединене технологически транспорта Октябрьски управлене гlолла:

Аксюк Виктор Ивановича — слесара.

Арзуманов Хачатур Григорьевича — машиниста-водитела.

Володина Антонина Степановнана — штукатура.

Гусева Валентина Александровнана — штукатура.

Кочергин Леонид Андреевича — машиниста-водитела.

Тупальянов Яфер Латыфовича — подъемника машиниста.

Къулбаседа - Кавказски машинистъхъа Грозненски отделене санэпидстанце гlолла:

Воскобойникова Фаина Лазаревнана — лаборанта.

«Промавтоматика» яхача Ерригтоьшни lалма - тохаран проектни институте гlолла:

Блинникова Нина Ивановнана — пенсионеркана.

Фомин Герасим Алексеевича — воккхагlволча инженера.

Къулбаседа - Кавказски машинистъхъа Грозный станце локомотивни депо гlолла:

Бондаренко Михаил Дмитриевича — слесара.

Завгородний Владимир Михайловича — пенсионера.

Коношенко Александр Сергеевича — машиниста гlоьнчана.

Кото Федот Михайловича — машиниста.

Кобаев Александр Ильича — машиниста.

Миминошвили Александр Варламовича — машиниста.

Мамликов Федор Сергеевича — вызывальщика.

Ручкин Иван Емельяновича — комплектовщицана.

Рындин Владимир Ильича — машиниста.

Стаханова Анна Андреевнана — пенсионеркана.

Ткаченко Вера Васильевнана — комплектовщицана.

№ 126 йолча дечкаде гlолла:

Гусева Надежда Александровнана — няняна.

Дуракова Екатерина Дмитриевнана — няняна.

Санцова Анна Георгиевнана — пенсионеркана.

Нохч-ГlалгlаI АССР Лаккхьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГlалгlаI АССР Лаккхьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный.
1981 шу. 22 апрель.

ДОЗАНАЛ ДЕХЬАРА

Керда вахар хьалдеш Никарагуа правительства чlоагlа теркам тlебохийт хьалкхуваш йоагlача тlехьенна. Къаьстта чlоагlа йоахко юдай-новной боацаш дисача берий. Цариа Манагуа шийллад берий цlа. Цига парна мел эшар долаш да: паргlата бийша бада моттигаш, столовеш, берашта ловза цlенош.

СУРТА ТlА: Кампусано Глория — Манагуарча берий цlен воспитательница.

АДН — ТАСС сурт.

Социалистически мехкашкара

«ХУГЖИЛ» ЯХАЧА ХЬАЛХА ЛАТТАЧА БОАХАМЕ

Среднегобийски аймака къахьегамхоша МНРП XVIII съезден халкъа революце 60 шу дизареи сийна хьахьегама вахте а этта доккхий толамаш доах воргlлагlча пятилетка хьалхарча шера плановк заданеш кхоачашъеча. Юбилейни яхье хьалхалатташ я Эрдэнэдалай сомона «Хугжил» яхача юртбоахама объединене коллектив.

«Хугжил» яха юртбоахама объединени — аймакс хьалха латтача юртарча кооперативех цаl. 1980 шера аймачни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай цо. Итташ хьайбаш леладерашта «дикача lула де» яха цlераш еннай.

Дlадаха lа эрдэнэдалайнашта атта хинна дац: лов дукха долаш, шелах чlоагlа йолаш хиннад. Цу дерригнеша коллектива бехктокхам чlоагlа айбаьб, къахьегам динагlа вlаштlехьбаьккха, торонех диагlа пайда эца безаш хиннаб уж. Юртбоахама объединене къахьегамхоша сийлецца кхоачашдаьд шоашта хьалхашка оттадаь декхараш. Хьалхалаттарех ба МНР Къахьегама Турпал Н. Ичинхорло, табунщик Д. Чогров, иа lу Т. Рийжад иштта кхыйола хьайбаш леладераш. Укх шера вар декхар тlайнцад 88 эзар хьайба хьалкхеде.

ЭНЕРГЕТИКА ПЕРСПЕКТИВАШ

Халкъа Корея 80-ча шерашка алан оттаьй шера йоакхха электроэнерги 100 миллиард киловатт-сахьатага кхоачае. Из декхар ТПК VI съездо белгалдаьча тайпара кхоачашдича хlара сага сих лоархlаш электроэнерги лакхара дувен тlа хьалха латтача мехкий мугlаре дlаоттаргья республика. Специалисташа даьча лоархlамех, из цифра 5200 киловатт - сахьат хургья 1970 шера хиннача 1184 киловатт-сахьатаца нийсйича.

Хьалхашка оттадаь докхар кхоачашдара хlана болх беш йолча гидроэлектростанцей мощностьаш лакхъе лаьрхlад, хlаьта иштта хьалъе лаьрхlад юкъерси кlезигеи мощностьаш йолча ГЭСий бlарча сери. Дlахо дегlайоагlаргья теплоэнергетика. Йоккхия ТЭСаш хьалъергья дукха кlор боаллача районашка. Хьаертья иштта совъяьннача йовхалца болх беш йола станцеш.

Социалистически Корея къамаи энергетика дегlайоалаяра дикка бокнха лоархlамбoлаш да цу даькъе Советски Союзаца цхьана леладу гlуланхаш. Тlехьарча итт шера СССР-о техническа новкъостал а деш мехка хьалъяй 1300 эзар киловатт мощность йола Пукчански ГЭС, Уиго хьалъяй 100 эзар киловатт низ бола ТЭЦ. (ЦТАК—АПН).

Ф. МИТТЕРАН—ФРАНЦЕ ПРЕЗИДЕНТ

ПАРИЖ. (ТАСС корр). Чакхъьиией Франце президентски хоржамий шоллагlа тур. Чурча гlулакхий министерства баьча хоамех Французски Республика президенталла хержав 52,06 процент болча харжархоша цунна тlехьа кхаж тесса вола социалистически парте кандидат Ф. Миттеран. В. Жискар д'Эстена тlехьа кхаж тессаб 47,93 процент болча харжархоша. Кхаж тоссача дакъа лоацаш хиннаб харжархой спискашта юкъебихьа хиннача французски граждансх 86,3 процент нах.

Шоллагlча, хоадам беш йолча туре, Ф. Миттерана кандидатура хьаллоацаш социальни парти хиниа ца lеш Французски коммунистически парти а, хlаьта иштта мехка йоккхагlа арех йола профсоюзни объединенеш а хинна, цу даькъе къахьегама Массане юкъара конфедераци а йолаш.

Кхаж тоссача хана, берригача наблюдателашта хетачох, мехкара социально-экономически хьало дикка чlоагlа влиянн яьй. Из хьал белгала да вlалла на хиинача тайпара, 1.700 эзар саг юкъе боагlаш йолча балхазииа боарам лакхбаларца, инфляци айъяларца, къахьегамхой вахара боарам цхьетарра эшабаларца.

Кхаж тассара результаташ дlахаьйкаьчуя тlехьагlа цу сахьате къамаьл деш Ф. Миттерана аьннад, французски харжархошта лов хувцамаш хилар. «Ер котало — белгалдаьннхад цо, — эггара хьалха, кагирхой, къахьегама низий, хlама хьанхоллареи керладанкхареи шаий котало я», аьнна.

Французски коммунистически парте генеральни секретара Ж. Марше аьннад социалистий кандидата котало йоаккхача юкъе шиа дакъа дикхьа йола ФКП кийча я мехка хургдола хувцамаш чакхдоахача лоархlаме болх бе. Тхо кийча да, аьннад цо правительстве санна къаман вахара кхыча еррига сферашка а боагlаш йола бехктокхам тхоашта хьатlаэца, хьабе болх боаца нах ца хилийтара, нийсхой социальни прогресси ехилийтара, къамдегlадовладара, тоадаре, паргlата хилийтара тlаерзаь керда политика, машара, гераш дlадахара, ший лоlаме хилара пайдана йолча инициативна политика чакхъяккхара, дунеи еррига йоккхий проблемаш къоастаяра, мехка эшаш йола политика чакхъяккхара.

Хувцамаш дара хиланза даргдоаца хlама да компарте дакъа лоацилга, хlама хьакхоллаш цо къахьегилга, белгалдаьннхад Ж. Марше. Цунах дог тийша ба хьалхарча туре ФКП кандидатурана тlехьа кхаж тесса 4,5 миллион французаши французженкашн.

Оаха тlахьийхабар тхой харжархой Ф. Миттерана тlехьа кхаж тасса, аьлар ФКП генеральни секретара. Аз лоархl цунах оаха а котало яиххалга. Хlана керда политика чакхйоаккхаш болх бе беза. Компарте кхаж тесса бецаре Ф. Миттеран котваргвацар, аьдар Ж. Марше, цудухьа иштта хила веза из Коммунистически парте дакъа а лоацаш мара прогрессивни политика лелае йиш йоацилгах. Тхо кийча да французашта чlоагlа дагадоаллар кхоачашдара лоацаеча хана де деза гlуланхаш дувца.

О. ШИРОКОВ.

Нохч-ГӀалгӀай театра 50 шу дизарга

ГӀа боахаш я къонал

Ах бӀаь шу дьалнад 1924 шера 1 марта Владикавказски партшколе самодеятельноста кружоке дакъа лоацаш хиннача гӀалгӀай мехкарий группо, Ӏадата законаш теркал а ца деш, гӀалгӀай историе чуть эттара хьалха сцене бьнна, гӀалгӀай меттала З. Мальсагова язъяьча «ЙоӀ бодаяр» яхача пьесах спектакль оттаяь. Бокъонца дола театр хьахила гаьна дар. Из хьахила доладеннача боккха лоархӀамболча хӀаман духьал эпизод мара яцар.

Эттара хьалхара драматически коллектив хьахилар Нохчий чу 1928 шера. Цо болх бора Яндаров Махьмада кулгал а деш. Амма духьала самодеятельность яр из. Ціенхаштта драматически искусствана теркам тӀаехийта баьлар гӀалгӀай чу 1931 шера Ростов-на-Дону хургйолча Къулбаседа Кавказе халкъий искусствай олимпиадана кийчо ярца дувзадевна. Деша багӀача гӀалгӀай кагирхоех дилла болх беш хургйола группа вӀашагӀйолл Мальсагов Оарцхос. Кружока художественни кулгалхо вар Орджоникидзевскя драматически театра режиссер Софронов.

1931 шера декабрь бетта хилар Ростове Къулбаседа Кавказа халкъий искусствай олимпиада. Цунна юкъе дакъа лаьцар нохчий а гӀалгӀай а викалаша. Нохчий труппо тайтар С. Бадуевен, И. Эльдархановен лэъньча пьесах оттаь «Дай Ӏеьдал» оалаш хиина спектакль, хӀаьта гӀалгӀай труппо — МальсаговгӀар Дошлакъвей Оарцхоси язъяьча пьесах оттаь «Перелом» яха спектакль. Уж шаккхе болх дика ба въкна жюре белгалбаьккхар, хӀаьта гӀалгӀай спектакла Цӏе байракхи Сийлен грамотей елар.

Уж йицлуш йоаца событеш хилча дена ах бӀаь шу дьакнад.

1976 шера хьайийллар гӀалгӀай театральни искусства историе керда оагӀув. Из дувзаденнадар цу хана республика культурни вахаре хиннача лоархӀамеча событеца — Ленинградерча театра, музыка, кинематографе институте СССР халкъа артист, СССР Паччахьалкхен преме лауреат В. В. Меркурьева гӀоразьннача режиссера Мейерхольд Всеволода йоӀ Ирина Всеволодовна Мейерхольди санна болча сценически искусства цӀи хезача мастераша хьеха а хьехаш пхе шера дийша гӀалгӀай студи йистеяьккха къона актераш цӀавхачарца.

ГӀалгӀай студи театре кхачар керда гӀалгӀай драматически театр хьахилара факт чӀоагӀъеш дола лоархӀаме хӀама дар. Цудухьа цу студеца дувзаденна мел дола хӀама лоархӀам лакхбенна да хӀанз. Уж, хьамсара мехкарийн кагий нехи историена юкъе болхаш бар, из хьа а деллаш. ЦӀаккха а йиц ца луш дагалаттаргъя царна шоеех артисташ бара хетаьь хиина сайре. Цу сарахьа зале баьгӀача дукхача нахи хьалхашка, царна юкъе хиннача шоай хьохархошта хьалхашка артиста цӀин цун сийн даим лакха лоаттаде, советски театральни школа дикагӀа йолча традицей сий де, шоай театр хьаде аьнна шоаш дешна дош. Укх шера труппо хьаелл шийтта кхоалагӀа театральни сезон. ХӀаьта наькъа юхь-м етта яцар. Даим юрташка лела безар, хало дар бытовой хьалаш, дукхача наькъашка чархаш кхестаьь яр автобус. Амма чӀоагӀа дог хьоасташ дола хӀамаш а дар — цхьанна хӀамах бӀу ца къажаш, клубашка, хьайбаш ледадеча фермашка, кхашкарча станашка гӀалгӀай меттала сценически произведенеш увттаеча шоай хьамсарча артисташка ладувгӀа, уж бӀарга бовзга ловш хиина зритель. К. Гольдоне пьесах оттаьча «Шиъ аьлан Ӏу» яхача шоай дипломни спектаклаца, цул тӀехьагӀа кхыярашца а ерригача ГӀалгӀайчене гӀолла чакхбаьлар кагирхой. Цар чӀоагӀа йовхо йора моттигерча партийни советски организацеша, зрителаша дика тӀаьцар спектаклаш. Цо дӀоахдора артистий дегаш.

Цу дерригача хӀамаех доккха беркат даьлар артисташта. Духовно дегӀабаьхкар гӀалгӀай труппа артисташ. вахар дикагӀа дайзар, Ӏоайир опыт. Из дерригá а эшаргда царна дӀахойодача хана шоаш бергболча балха.

Къаьстта чӀоагӀа дегаш ураэтта бора актераша боах, шоаш деш дола гӀулакх эшаши доацаш мегаргдоацаши долга кхета а деш. Из чӀоагӀа лоархӀаме дар хьахулаш доагӀача театрана.

Юртахкара гастролаш толамца чакхъяьхачул тӀехьагӀа «Къонгаш бовча хана» яхача С. Чахкиевей Г. Русаковен пьеса оттаяра балхаш дӀадоладар труппо. Из яр цар Нохч-ГӀалгӀайчен Ленински комсомола 60 шу дизара хетаяь хиина спектакль. Къона актераш, оалаш долчча бесса, дика чакхбаьлар театра а зрителá хьалхашка а. Спектакль юкъачу хана а вепайоазон тӀа яьча выступленешка а массане а белгалдоахар болх баь художественни коллектива шийгӀулакх довзаш хиина халар. Актераш дика ловвар, хоалуш яр исполнителий ансамбль. Цо цӀаьхха а дӀатайтар гӀалгӀай труппа цаӀ йола творчески коллектив санна детӀаухаргхилар. Труппе ба цкъи ноахалах бола актераш. БокхагӀбараш ба СОАССР халкъа артист, РСФСР паччахьалкхен преме лауреат М. Х. Хадиев, НГӀАССР заслуженни артист, республика Ленински комсомола преме лауреат М. Цицкиев. Шаккхе а тайпа бартагӀа, творчески доттагӀал долаш болх беш да.

Кагирхой кхоачамбеш бац шоаш дьчох. Бокъонца дола театр а хиина дӀаоттаргахьа, профессиональни говзала кӀийлдаш дӀахо йовзаргахьа, цӀенхаштара драматургически материал караерзаяргахьа баьккха бокхагӀа хилар О. Иоселиане «Моакхаз топ ялари» Ф. Шиллера «Кетарлой безами» яхача трагедехи постановкаш оттаяр. Цу шинна а спектакло хьахьекхар дог хьовсташ дола хӀама — дукхача хьалкарча спектаклаша киезига дакъа лаьцача къоначá актерашца шоаш творчески кхийна хилар хьагайтар, дукханей дебюташ дика чакхъяьлар. Уж бар Беков Ибрахьим, Наурбиев Руслан, Булгучев Хьалбикар, Экажева Катя. ХӀаьта Яндиева Тамара, Эсмурзиева Люба, Боков Руслан хьалхе а дена бовзаш бар зрителá театро оттаяьча «Шиъ аьлан Ӏу», «Са кӀаьнк», «Къонгаш бовча хана» яхача спектаклашка толаме ловзарагӀа. Укхаза дукха йиш я дика аьттув болаш хӀара роль ловзаеш вар шиъ турпала таралесташ хиина хилар. Уж дукхьал ловзаш бацар, бахаш бар сцена тӀа.

Трупна режиссера М. М. Цицкиева де мел дезар ду цу, е воах актера къона талант махулла кӀоаргагӀа е массе оагӀорахьара а гучаяккхара, хӀаьта из болх роль хьожаярца чакхбоалаш бац. Дукха дега йоахал, оненеш, йӀаьхи актерски опыт дӀалу цо шие кхеберашта.

Къоначá актераша, царех тешца а тешаш, социальни плане чӀоагӀа лоархӀаме йола ролаш тел, хӀаьта уж царех лоархӀа а бу. Цунна тешал да зрительски аудиторе дукхача отзывашца шеррача отклинаиен.

Шоай творчески вахар советски театра хьалхашка латтача лоархӀамеча декхарашка хьежжа нийсду къоначá актераша. Каст-каста шоай керттера зритель волча юрташка ахаро, дукха хӀама бӀаргадайнача, ховча нахаца вӀашагӀбеттабаларо, НГӀАССР заслуженни деятелаца, республика Ленински комсомола преме лауреатаца Р. Хакишевца, шоай говзача режиссераца даим цхьане болх баро гӀо ду гӀалгӀай театр сихагӀа когаш дахийтара.

Юбилей хула денош гаргагӀертача хана шиъ беррига низ тӀабахийтаб коллективо юбилейна хоачá гӀулакхашца накъаьхара: дӀаеннай ерригача труппо дакъа лоацаш йола керда спектакль. Кердача балдага хьежаш да тхо хӀанз — И. Базоркина «БӀаьшерений бодангу...» яхача романах йола постановка оттае йолалургъя коллектив.

Театра художественни кулгалхоца — режиссераша Хакишевей Солциевей чӀоагӀа къахьийгад къона студийцаш творчески дегӀабоалабаре. Царех дукаха бераш а институт йистеьккха боаллаше а елар репертуара спектаклашка ловзае йоккхий цӀенхаштара ролаш. Масала, Яндиева Тамарас, тахан шерра йовзаш йолча актрисас, ловзаьй Ж. Б. Мольера «Могаш вола мо гашвоацар» яхача пьесах оттаьча комеде — балета спектаклера керттера роль, Р. Хакишева поэтически «Яхь йола кӀантий» яхача спектаклара Сурхой Нускала роль, хӀаьта цу тайпара масалаш дукха да театре. Кхоачам ба театра керттера репертуар хьанийцача В. С. Вишневски «Оптимистическая трагедия», А. Хамидова «Совдати Дауди», Ш. Петефи «ЦӀокъи Гиенек» яхача пьесах увттаяьча спектаклашка бокхагӀа болча актерашца цхьана ролаш ловзаеш я Эсмурзиева Люба, Наурбиев Руслан, Кодзоева Ӏайшет, Беков Руслан, Экажева Катя, кхьбола къона актераш.

Х. БЕРСАНУКАЕВА,
театра литературни дакъа заведующи.

Советское яхача юртарча универмага берий довзоргаш, техникаш, кхыйола хӀамаш йоахкача отделе болх беш я къона коммунист Алиева Наташа.

Шийн болх дика бовзаш, берий хьашташ кӀоаргга кхетадеш балхахо я из.

Бераша, цар даьшта-нанашта мехкел, новкъосташта а кулгалхошта а езаш, цар лоархӀаш саг а болхло а я Алиева.

СУРТА ТӀА: Алиева Наташа.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ДЕКХАР ДОВЗАШ ХИЛЧА

КПСС XXVI съездо яьча решенеца маьхкара шоай культурно-массови болх дӀабахьа гӀерташ боахк Назрановски района культбалхахой. Цар шоай керттера декхар лерхӀ культмассови болх дикагӀа хилийтар, хадданза XXVI съезда материалех нах дикагӀа дӀаихетабар, цхьайтталегӀча пиитилетна хьалхарча шера планаш а социалистически декхараш а тӀехдина кхоачашдар.

Шоаш беш болча балхаца культбалхахой гӀерт наьха коммунистически кхетам дегӀабар а къахьегамцара цар безам совбаккхар а цхьатарра дӀадахьа.

Цу балхаца керттера цар лерхӀар да советски вахара хьисап дувцилга, хӀара сага вай коммунистически кхетама уйла а низаш а чӀоагӀдар, хӀарасена халкъа хьалхашкара шийн декхар фуд хар, ши-шийга доагӀар массане а дизав, бакъха бехи а боацаш, хьадар. Наха кхетам луш-нитта из болх дӀабахьара лоархӀаме да фермашкарча а кхашкарча а къахьегамхой культурни хьашташ кхоачашдар.

— ХӀанз, кхашкара балхахаш шерра дӀадоладеннача хана, фу деш да шо кхашка болх беча наьха культурни хьашташ кхоачашдаре? — хетт аз Назрановски района культура отдела заведующега Аушев Мусайга.

— Из болх дикагӀа дӀабахьара района юрташкарча клубаш учреждененаша болх беш я 11 агитбригада. Царна юкъе дика болх беш я ПхьиленъоагӀий-Юртара, Яндарера агитбригадаш. Уж каст-каста хул фермашка, кхашкарча бригадашна. Цул совгӀа, районни культура ЦӀен низаца вӀашагӀъела агитпоезд а шийн графикагӀа массайолча фермашка а кхашка а болх беш болча наьха культурни хьашташ кхоачашдеш. Из болх дӀахьош болча самодеятельни артисташа дукха къахьийтад шоай керда программа кийчъеш. Цар балха девиз я «КПСС XXVI съезда решенеш — вахаре!» яхаш. Из болх дика дӀабахьара дукха къахьийгад НГӀАССР культура заслуженни болхлочо Медов Мустафас. Цо кийчъяьй вокально керда группа. Цар илеш доах, ашараш лекх. Иштта лоархӀам болаш я цо ше кийтъяь интермедеш, кхыдола сакъердаме дувцараш.

Дукхача хана дена дика болх беш хьайоагӀа районни культура ЦӀен «Асса» яха ансамбль. ХӀанз цунна кулгалдош ва Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артист Могушков Ахьмад. Шийна, денал кхо ца деш къахьег цо кагирхошта тайп-тайпара халхараш Ӏомадеш. Иштта цо Ӏомадаьд кагирхошта гуржий «Картули», «Даури», «Хорули» «Ган-Даган» яха массови халхараш, «Съездагара съездага» яха халхара сюита, кхалнаьха лирически халхар, хӀирий «Симд» яха халкъа халхар, иштта кхыдараш.

Укх деношка «Экажевский» совхоза Ӏаьлий-Юртарча отделене Кациев Ӏаинхана звено йолча ваха вар со. Цу сайрийна укхаза кхаьчар районни культура ЦӀен агитпоезд. Назрановски района тӀема, къахьегама сийлен музей директора Мальсагов Тухана йийшар Л. И. Брежнева съезде яьча докладах, цо юртбоахама къахьегамхошта хьалхашна оттадаьча доккхийча декхарех лаьца лекци. Цул тӀехьагӀа Медов Мустафас дика къахьийгача механизаторашта хетадаь илли аьлар. «Асса» яхача ансамбла доакъашхоша гайтар тайп-тайпара массови халхараш.

Иштта массехказа хиннай из агитпоезд «Назрановский» совхоза Наьсар-Кертерча отделене, «Маяк» яхача совхозе, совхоз-техникума отделенешка, бригадашка.

А. САГОВ.

Алма-Ата Алатаутски яхача кердача районе хьайийллай наьхагӀа доазза бераш наьк де Ӏомаду консультативни центр. Бераша наьк ду берий поликлиникерча медицински болхлоша бӀарг а лоекхаш.

Берий дай-наной бассейна чу гӀоале лея, бораш хьал а лийца, хӀаьта берий керта тӀа теха хӀамаш моллагӀъяраш саний яц. Уж я бера корта хи чу ӀочугӀоргбоацаш хьаллоацаш йола пенопласта чӀегилгаш. Бераша букъ кӀал болаш наьк ду, цар хи чу тӀоарилгаш детт, уж делаш, гӀоздаьнна да.

Наьк ду центр Казахстане эттара хьалхара яр я. Из хьалтьяй Москверчен мехка кхыча городашкарчен цу тайпарча консультационни центрай йоккхача опытах пайда а эцаш. Цхьайола керда детски поликлиникаш хӀанз хьалтью цу тайпара наьхагӀа доахнача бераша наьк дайтара йола бассейнаш чуйоагӀача проектегӀа.

ХӀана кийчъяьй геттара хьалха наьк де бераш Ӏомадара методика, хӀаьта цунах хьабоала пайда гуш а ба. Цо хьахьокх берий увахцӀено тоалулга — иштта эӀамига долаш наьк де Ӏомаденна бераш кхыча берел диказа кӀезигагӀа цамогаш хул. ХӀаьта иштта гучадаьлнад, наьк де Ӏомаденна эӀамиге берею цар ханарча кхыча берел сихагӀа дегӀадоагӀаш, моллагӀа дарел хьалхагӀа когаш долхаш мотт Ӏомабеша хилар.

ДӀатӀахьежача бер гӀийлен иоа боацаш хеталой а Ӏаламо цунна йоккхий торойош еннай адаптаци хилийтаре, йоах медикаша.

СУРТА ТӀА: цхьа бутти ах бутти баьлна Чибисова Зол дика Ӏемай бассейна чу лела, хӀаьта салоӀача хана хӀама даа безаш болаш а хул из.

В. ЗИНИНА сурт.

ТАСС фотохроника.

СПОРТ

ХЬОАШАЛГӀА БАХАЧА — КОТАЛО

10-ча мая «Терек» ловзаш яр Новороссийскерча «Цементаца». Из ловзар чакхдаьлар счет 2:0 йолаш вай футболисташ кот а боалаш. Воях командашта юкъе цу дийнахьа хиина ловзараш чакхдьалнад иштта: «Ротор» (Волгоград) — «Спартак» (Нальчик) — 4:0, «Дружба» (Майкоп) — «Динамо» (Махачкала) — 1:3, «Металлург» (Липецк) — «Торпедо» (Таганрог) — 4:1, «Спартак» (Орел) — «Ростсельмаш» (Ростов-на-Дону) — 0:1, «Атоммаш» (Волгодонск) — «Машук» (Пятигорск) — 1:3, «Салют» (Белгород) — «Уралан» (Элиста) — 0:1, «Авангард» (Курск) — «Волгарь» (Астрахань) — 1:1, «Спартак» (Тамбов) — «Торпедо» (Волжский) — 2:0.

Селхан «Терека» Майкоперча «Дружбаца» хиина вӀашагӀкхетар чакхдаьлар счет.. йолаш...

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Дэзача кӀира Новосибирске хилар боккхагӀбарий спортивни гимнастиках «Динамо» яхача шийн лоӀамеча спортивни обществан Российски Совета хьалхле яккхара яьшт. Цига дакъа лоацаш яр кхалнаьха а ма[л]Ӏача наьха а 14 команда. Царна юкъе Нохч - ГӀалгӀайчера ираш а йолаш.

Укхаза Ӏалмьмате дика аьттув баьлар вай командай. Цига кхалнаха яьккхар хьалхара моттиг. Шо-шоай зачетах спорта мастерий программах къовсабеннача гимнастхашта юкъе вай мехкахочо Богословцева Татьянас кхоалагӀа моттиг яьккхар. ХӀаьта спорта мастералла кандидатий программах дакъа лоацаш хиннача Героева Радимхана дото приз яьккхар. Иштта шоллагӀа моттиг яьккхар Иванова Викториас а. Дото медаль яьккхар Давидян Андюшас а.

Командин зачетах котало кхаьчар вай маӀача наьха командага а. ХӀаьта шошоай зачетах — многоборьеях дахчай говра тӀарча упражненехи — шоллагӀа приз кхаьчар Перетяченко Александрга.

Дика аьттув баьлар цу яхье кхыча вай гимнастий а — Куликов Александра, Александров Александра, Степанов Сергея.

Цу яхьашка вай гимнасташ кийчбьраш ба тренераш ИвановгӀар Татьяний Геннадийи, Пимачев Геннадий, Сидиков Николай.

Россерча дикагӀа болча гимнасташа тахан вай городе дӀайолаю РСФСР хьалхара моттигаш яхара яхьаш. Дэхача кӀира — 14 — 20 мая — хургда уж къовсамаш Грозне.

Цу спорта тайпах кагирхошта юкъе СССР хьалхара моттигаш яхара яхьаш хургья город Ташкенте. Цига а дакъа лоацаргда грозн[illegible].

КОТАЛОН ДЕННА ХЕТАЯЬ

шахматех йола блиц-турнир хилар Грозне. Совхка санна укх шера а цига хьалхара моттиг Р. Алимова яьккхар, шоллагӀьар — В. Родина, кхоалагӀа моттиг спорта мастералла кандидатага В. Мостовойга кхаьчар.

В. АБАДИЕВ.

МАССАЗА А НАЬХА ДЕГАШКА ЛАТТАРГЙОЛА ТЕМА

Керда фильм

Сийлахь - боккхача Даймехка тӀем тӀа халкъо гайта денал — советска кинематографисташта гоаал лакхъяраь тоаярай цӀаккха а лакъаргбоаца хьест. «Инарала Шубникова корпус» яха фильм — кинолетописа халкъа денала кхы цхьаькха оагӀув.

...Блиндажашка цхьалхосен ба салтий, лотаьь я бани, кийчдеш латт даа хӀама, цхьабараш шинелех а хьаьрча гӀаьленаш увлаш бадъ. ТӀем тӀа геттара кӀезига нийслуш йола ха я вайва туш яр. Иштта машаре лелаш а, бадиш а, цхьаьшна шоай гӀулакхаш деш а боахкача ваха бӀарг а хьежаш, бӀарггаш дэзэ хиб а этта оагӀа инарал Шубников. Духхьал цунна цхьаннена мара хац, каста царех дукхагӀбараш бов безилга, вагахьа саг мара царех цу тӀема алана юкъера юхаверзарг воацилга.

ТӀемаш-м дукха хиннад, царех цхьадарех чакхбаьнаб е салтий я. Инарала къувлар кхыдар да — Ӏадьмате чӀоагӀа шийх тешаш болча нахаца бакъдар дӀалаа йиш йоацилга. Фашисташ тувлабара кхоана атаке баха безаш ба уж. Цхьанне а царна гӀо-новкъостал а дергдац. Из дерригá а эшаш дар Сталинграде гобаьча Паулюса укхазара немций новкъостала гӀоргбоацаш хетийтара еш йола наступлени е. Цунах кхета а кхеташ, дукхача наьха са дӀалуш чакхъякиха езаш йола операци из йолга а ховш, дог дезаш царна бӀарахьежаш ва Шубников...

Фильма режиссера Вятич-Бережных Даниира тӀема тема — дукхагӀча даькъе автобиографични тема я. Сийлахь - боккхача Даймехка тӀема доакъашхо, заӀапхо, цо кӀезига версташ йистаяй цув наькъашка гӀоала, масала а цув дег чу латт уж ханаш.

— Баскакова Владимира повестий дарда тӀа оттаяьча сценаре дувцар бакъдар да, — йоах Д. Вятич-Бережных. — Из Великие Луки яхача города гонахьарча листача хьунашка 1942-ча шера ӀаӀ Калинински фронте хиннар да. Цу гӀулакхо новкъостал дар тхона сюжет дикагӀа гойтара кинематографически стилистика лаха. Цудухьа оаха фильм даьккхар цхьаккха хӀама тхоашкара тӀа ца тохаш, хиннар юхаметтаоттадеча тайпарча документальни хьисапе.

Фильме шиъ сюжетни лини я — шоайла духьалаьттача шин эскара стратегически тактически къовсами Мальцавен Машайи шоайла бола безами — боккхей трагически безам; сюжета линеш тайп-тайпара я, хӀаьта тема цаӀ — тӀем тӀа вай коталара бахьанаш. Из да вай командирий полководчески говзал, салтий майрали денали, вай дега цӀено, цу тӀема духьала гӀеттача советски халкъа ше сен духьа, фу бахьан долаш лоаттабу къовсам, дӀадала деза са ховш хилар.

Х. НАСУГАЕВ,
НГӀАССР Госкино республикански методкабинета директор.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

17-чен 24-чен мае Ӏуйрийна 9 сахьат даьлча Грозненски мехкдаьтта техникуме хургда «Хьайийллача неӀарий ди».

Техникума хьехархошей дешархошей дувцаргда гулбеннарашта специальностех, дешархой дешараги салаӀарах, иштта царна йовайтаргья кабинеташи лабораторей.

«Хьайийллача неӀарий ди» долча хьех 8—10 классашка дешаш бола дешархойи цар дай-наной.

Техникума дирекци.

Нохч-ГӀалгӀай драмтеатре

Х. Нурадилова цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай Паччахьалкхен драматически театра 50 шу дизара хетаь юбилейни репертуар:

15 мае — А. Хамидов. «Совдати Дауди».
17 мае — Ф. Шиллер. «Кетарлой безами».
18 мае — Д. Яхьяев. «Ӏаьрика вӀажарг».
19 мае — А. Пушкин. «Чуми яхь лаьар долча хавара той».
20 мае — В. Шекспир. «Кориолан».
Спектаклаш йолалу 19 сахьат даьлча.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

17 мае 10 сахьат даьлча Нохч-ГӀалгӀай Паччахьалкхен университета цхьоалагӀча корпуса актови зале (А. Шерипова цӀерагӀа улица, 32), приемни комиссе дӀахьоргда республика болх бечен юрташкарчен кагирхошца вӀашагӀкхетара ди.

«ВӀашагӀкхетара ди» программе:

1. Университета ректора къамаьл.
2. Деканийи лоархӀаш болча Ӏилмахойи къа[illegible].
3. Университета лаборатореши кафедраши йовзийтар.
4. Художественни дакъа.

«ВӀашагӀкхетара ди» долча хьех юкъера школаш чакхйоахка дешархойи цар дай-наной.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА
14 МАЙ

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
9.05 — «ДӀаьла денош лоаца «Ирвана...» яха телевизионни художественни фильм. Шоллага серм.
10.10 — «Дикача гӀулакхий берд» яха телевизионни художественни фильм.
10.35 — Молдавски ССР халкъа халхара «Жок» яхача Паччахьалкхен академически ансамбла концерт.
11.20 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Чехословаке Компартий ... «Чехословаки тӀехьа» яха кинопрограмма.
15.25 — «Шахматни школа».
15.55 — Грузе Паччахьалкхен ... концерт.
16.40 — Гандболах йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Буревестник» (Тбилиси).
17.10 — «Орленок» яхача ... концерт.
17.55 — Малениш Ленински университет...
18.30 — Мультфильм.
18.45 — «Тахан дуннен тӀа».
19.00 — ...
19.05 — «Ламаш вахар».
19.35 — Центральни телевидени ... художественни фильм (ГДР).
21.00 — «Ха».
21.35 — ... концерт.
23.20 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — «Вай совий бераш».
8.35 — 9.30 — Шекспир. «Гамлет». 9-гӀа класс.
9.10 — «Россыни». Ӏилми-популярни фильм.
10.05 — Къаьмаш де ... меттала.
10.35 — 11.35 — А. Твардовский. «Василий Теркин». 7-гӀа класс.
11.55 — ПТУ дешархошта. Астрономи.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Лаклахьара математика. 2-гӀа курс.
13.30 — В. Вишневский — ...
14.10 — Подготовительни ... Математика.
14.40 — «Зулаш» яха художественни фильм. Хьалхара серм.
15.35 — Экран — ... Юкъара биологи. 10-гӀа класс.
16.30 — Кинохроника.
16.40 — Концерт.
17.40 — КПСС XXVI съезди ... (гӀалгӀай меттала).
18.10 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла».
18.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
19.00 — Спортивни программа. Футболах йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Кайрат» (Алма-Ата). Ленина цӀерагӀча Центральни стадиона трансляци. Хоккейх йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Москва). Ленина цӀерагӀча Центральни стадиона ... трансляци. Перерыве (19.45) — «Бийса даьхьала хийла шун, берашӀ».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Хьаала сога хьай ...» яха художественни фильм. (Рупна).

фестиваль хьалхара хетаеь концерт.
23.15 — «Тахан дунен тӀа».
23.30 — Дувен велогонка. Чехословакера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — «Эрзий къамаьл».
8.35 — 9.35 — Географи. 6-гӀа класс.
9.00 — 11.35 — Дудина поэзи.
10.05 — Английски мотт.
10.35 — 11.35 — Истори. 7-гӀа класс.
11.05 — Ӏилмаи-популярни фильмий программа.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Лаклахьара математика. 1-гӀа курс.
13.30 — Советски бокъонаш. Уголовни бекхамаш.
14.05 — Подготовительни отделений ладувгӀархошта. Физика.
15.05 — «Доаза а дика хьола а хе» яха къоначá техникашта йола передача.
15.50 — Экран — хьехархочунна. Хими. 10-гӀа класс.
17.00 — Художника Пиленкова ший выставка.
18.10 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла».
18.30 — «Ункаршона» (нохчий меттала).
19.00 — «Сийлахь-доккха даттагӀал хьадаьнна моттигаш».
19.30 — Парте XXVI съезда ... «Индустриальни техникумех — шера ...».
19.50 — «Бийса даьхьала хийла шун, берашӀ».
20.00 — Дезала педагогика.
20.15 — «Искусства дунен тӀа». Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артиста Дудаева творчески сурт (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Къаьстам бе ...» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара а шоллагӀа а сереш.

I ПРОГРАММА
15 МАЙ

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
9.05 — Мультфильм.
9.15 — «Бетховен — вахара денош» яха художественни фильм (ГДР).
10.35 — Паччахьалкхен ... хора концерт.
11.20 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Лаьттан тӀа сег» яха кинопрограмма.
15.40 — «Гоаз лукашӀ...».
16.10 — Гончарова вахара а творчества а оагӀонаш.
16.35 — «Спортивни класс».
17.35 — «Московски комсомолец гӀулакхаш».
18.05 — Пионерий Московски ... Ансамбла концерт.
18.30 — Мехка хьалха. Брянски областа колхозанхара ...
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Торпедо» (Москва).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Селахан» яхача творчески телевизионни программа. 8-гӀа дунен ... юкъера.

РАДИО

14 МАЙ

6.40 — «Юрте вахар» (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Кхоаман.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.30 — Кхоаман.
8.25 — Лирически илланаш ашараш (гӀалгӀай меттала).
8.40 — «ЦхьоагӀо боача ...» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
9.15 — «Пропагандист». Очерк (нохчий меттала).
9.30 — Ашараш (эрсий меттала).
9.45 — «Дикача гӀулакхашта хьалхахеттараш». Зарисовка (нохчий меттала).
17.10 — Передачай программа. Хеттаных бола хоам (эрсий меттала).
17.15 — Концерт. «Азау» яха концертни программа (эрсий меттала).
17.35 — «Партком а ...». Корреспонденци (гӀалгӀай меттала).
17.50 — «Ден тамагӀа» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Ашараш (гӀалгӀай меттала).
18.50 — Ашараш (гӀалгӀай меттала).
18.40 — Даго хьехарагӀа (гӀалгӀай меттала).

Хоаттам

Тахан республике гӀоллея Грозне хувцалуш моргаш а йолаш йовчан а йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 18—23, Грозне — 19—21 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана моргаш а йолаш, цхьайолча хана догӀа а делхаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 5—10, дийнахьа 11—16 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей денош

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностей транспортей — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехатий — 9-24-07; корректорске — 2-89-[illegible].

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: [illegible] — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря 9-24-90; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

СФ02195. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1942.